

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Jakub Šárka

Trest domácího vězení, jeho výkon a kontrola

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Jana Tlapák Navrátilová Ph.D.

Katedra trestního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 23. 7. 2020

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 168 905 znaků včetně mezer.

Jakub Šárka

V Praze dne 23. 7. 2020

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval paní doc. JUDr. Janě Tlapák Navrátilové PhD. za rychlou a vstřícnou pomoc při vytváření této práce. Dále bych chtěl poděkovat své rodině za pomoc a podporu během celého studia.

Obsah

Úvod	1
1. Tresty a jejich systém v právním řádu České republiky	3
1.1. Pojem a účel trestu	3
1.2. Systém trestů	4
1.3. Alternativní tresty	6
2. Právní úprava trestu domácího vězení v České republice.....	8
2.1. Podmínky trestu domácího vězení	9
2.1.1. Podmínka přečinu	10
2.1.2. Podmínka povahy a závažnosti spáchaného přečinu	11
2.1.3. Podmínka osoby a poměrů pachatele	12
2.1.4. Podmínka písemného slibu	14
2.2. Obsah trestu domácího vězení	16
2.2.1. Délka výkonu trestu	17
2.2.2. Obsah trestu	18
2.2.3. Časové vymezení trestu	19
2.2.4. Další omezení a povinnosti	21
3. Přeměny	23
3.1. Přeměna trestu domácího vězení na trest odnětí svobody	23
3.1.1. Rozhodná doba	23
3.1.2. Důvody přeměny	24
3.1.3. Rozhodnutí o přeměně	27
3.1.4. Přepočítání trestu domácího vězení na trest odnětí svobody	29
3.2. Přeměna trestu odnětí svobody na trest domácího vězení	31
3.3. Přeměna trestu obecně prospěšných prací na trest domácího vězení	35
3.4. Přeměna peněžitého na trest domácího vězení	38
4. Výkon trestu domácího vězení	41
4.1. Nařízení výkonu trestu domácího vězení	41
4.1.1. Spolupráce s probačním úředníkem	43
4.1.2. Počátek výkonu trestu domácího vězení	45
4.1.3. Místo výkonu trestu domácího vězení	46
4.2. Odklad a přerušování výkonu trestu domácího vězení	47
4.3. Změna výkonu trestu domácího vězení	49

4.4.	Upuštění od výkonu trestu domácího vězení	51
5.	Kontrola výkonu trestu domácího vězení	53
5.1.	Dvojitá kontrola výkonu trestu domácího vězení	53
5.2.	Kontrola Probační a mediační službou	54
5.2.1.	O Probační a mediační službě	54
5.2.2.	Činnost Probační a mediační služby v rámci kontroly domácího vězení.....	56
5.3.	Kontrola elektronickým kontrolním systémem	58
5.3.1.	Cesta k elektronickému kontrolnímu systému	58
5.3.2.	Elektronický kontrolní systém	59
6.	Porovnání české a finské právní úpravy	62
	Závěr	65
	Seznam použitých zkratk	67
	Seznam použitých zdrojů	68
	Trest domácího vězení, jeho výkon a kontrola	72
	Abstrakt	72
	Klíčová slova:	73
	Punishment of house arrest, its execution and control	74
	Abstract	74
	Key words	75

Úvod

Trest domácího vězení nedávno oslavil 10 let v účinné české právní úpravě. I přesto, že se tedy nejedná o nový institut, je v praxi jen zřídka využíván. Ani nedávné zavedení elektronického kontrolního systému, díky kterému je možné trest domácího vězení konečně pořádně kontrolovat, tuto skutečnost nezměnilo. Tato práce se pokusí institut domácího vězení prozkoumat jak z hlediska právní úpravy, tak z pohledu praktického výkonu a kontroly.

Nejdříve je v první kapitole popsán samotný pojem trestu a jeho účel. V této kapitole je dále popsán systém trestů v české právní úpravě s důrazem na alternativní tresty, mezi které trest domácího vězení spadá. Cílem této kapitoly rozhodně není celkové zhodnocení této problematiky, jelikož jde o velice obsáhlé téma. Chce spíše nastínit pro čtenáře důvody, proč a jak byl trest domácího vězení do české právní úpravy přidán a jaké je jeho postavení mezi ostatními tresty.

Druhá kapitola se zabývá právní úpravou trestu domácího vězení v České republice. Celá tato kapitola se zabývá § 60 tr. zák., který upravuje podmínky, za kterých může být trest domácího vězení udělen. Dále se zabývá obsahem trestu, tedy jak dlouhý může být a v čem tento trest spočívá. Tato kapitola se snaží pečlivě prozkoumat právní úpravu a v případě potřeby navrhnout její změnu.

Třetí kapitola nazvaná *Přeměny* se zabývá přeměnou trestu domácího vězení na trest odnětí svobody a naopak přeměnu ostatních trestů na trest domácího vězení. V této kapitole se práce opět snaží prozkoumat právní úpravu a zhodnotit, v jakých situacích je vhodné tresty přeměňovat.

Kapitola čtvrtá zkoumá samotný výkon trestu. Tedy jeho nařízení a stanovení počátku a místa výkonu trestu. Kromě toho jsou zde probírány případy, při kterých není možné trest vykonávat, ať jde o odklad, přerušení, změnu nebo upuštění od výkonu trestu. Dále je zde nastíněna spolupráce s probačními úředníky při výkonu trestu.

Probační a mediační službou se zabývá i předposlední pátá kapitola, která popisuje kontrolu výkonu trestu domácího vězení. Kromě činnosti Probační a mediační služby je zde popisován i elektronický kontrolní systém, jak vznikl, jak dnes funguje a jaký je jeho vztah právě s kontrolou prováděnou probačními úředníky.

Závěrečná kapitola srovnává českou a finskou právní úpravu. Snaží se hledat rozdíly a podobnosti těchto dvou úprav a snaží se je zhodnotit.

Tato práce bude vycházet především ze samotných právních předpisů a z odborné literatury. Z té lze zdůraznit velké komentáře k trestnímu zákoníku a trestnímu řádu. Kromě další literatury a odborných článků bude především v kapitole o kontrole výkonu trestu užito internetových článků.

1. Tresty a jejich systém v právním řádu České republiky

Abychom mohli plně porozumět trestu domácího vězení, je potřeba nejdříve vysvětlit trestání obecně. Je potřeba vysvětlit, co to vůbec trest je, jaký je jeho smysl a účel a jaké tresty lze v české právní úpravě nalézt.

1.1. Pojem a účel trestu

Trest z hlediska trestního práva lze definovat mnoha způsoby a mnoha definicemi. Jako definici pro českou právní úpravu lze nejlépe použít definici prof. Jelínka, který trest definuje takto: „*Trest je prostředkem státního donucení, který stát užívá k ochraně zájmů chráněných trestním zákonem, ochraně společnosti před trestnými činy a jejich pachateli. Jedná se o újmu na svobodě, majetkových nebo jiných právech odsouzeného, kterou může pachateli trestného činu uložit jen soud.*“¹

Zkráceně lze říct, že trest je reakce státu na protiprávní chování. Tato reakce státu má dvojitý účinek. Za prvé se tím společnost distancuje od spáchaného činu a odsuzuje ho. Toto odsouzení je vyjádřeno soudem v odsuzujícím rozsudku ve výroku o vině. Za druhé je pachateli působena újma výrokem o trestu.²³ Tato újma je omezena již v Listině základních práv a svobod. V ní je zakázáno mučení a kruté, nelidské nebo ponižující zacházení nebo trest.⁴ Podobné omezení je i v trestním zákoníku, kde jsou zakázány kruté a nepřiměřené sankce a sankce ponižující lidskou důstojnost.⁵ Újma pachateli zasahuje především do osobní svobody, popřípadě do vlastnictví či cti, přičemž je snaha o to, aby se trestem zasahovalo především do práv pachatele, nikoliv do práv ostatních osob.⁶ V případě podmíněných trestů se jedná o újmu, která působí především psychicky. Odsouzenému hrozí úkon přísnějšího trestu.⁷

Trest může být uložen jen a pouze za trestný čin, který je stanovený zákonem. Jaký trest lze za trestný čin uložit, musí být také v zákoně uvedeno.⁸ O tom, jaký trest bude udělen,

¹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 385.

² Zavedením institutu upuštění od potrestání je možné vyslovit výrok o vině, ale přesto žádný trest neuložit. Stát se tak sice vzdává práva na uložení újmy, ale přesto čin odsuzuje výrokiem o vině.

³ VANDUCHOVÁ, Marie. § 36 [Druhy trestních sankcí]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 494.

⁴ Ustanovení čl. 7 odst. 2 LZPS.

⁵ Ustanovení § 37 odst. 2 tr. zák.

⁶ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 386.

⁷ VANDUCHOVÁ, Marie. § 36 [Druhy trestních sankcí]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 494.

⁸ Ustanovení čl. 39 LZPS.

rozhoduje pouze soud.⁹ Od trestů tak díky tomu lze odlišovat obdobné sankce jako například pořádkové pokuty, disciplinární opatření či sankce ukládané za přestupky.¹⁰

Oproti předchozí právní úpravě, kde bylo definováno, že „*účelem trestu je chránit společnost před pachateli trestných činů, zabránit odsouzenému v dalším páchání trestné činnosti a vychovat jej k tomu, aby vedl řádný život, a tím působit výchovně i na ostatní členy společnosti,*“¹¹ v dnešním trestním zákoníku účel trestu definován není. Musíme ho proto hledat v základních zásadách trestání.¹²

Hlavním účelem trestu je ochrana společnosti před pachateli. K tomu se dojde především újmou uloženou pachateli, která má bránit pachateli v tom opětovně páchat trestnou činnost a vést ho k řádnému životu.¹³ Trest ovšem nesmí sloužit k odstraňování jiných problémů společnosti či nesmí sloužit k přeměnám společnosti.¹⁴

Trest má dále zabraňovat pachatelům v další trestné činnosti a vychovávání pachatele k řádnému životu. Právě zde je důležitá individualizace trestu, jelikož některé tresty, nejčastěji trest odnětí svobody, mohou vést k pravému opaku. V neposlední řadě je účelem trestu i generální prevence, tedy odrazování celé společnosti páchat trestné činy.¹⁵ Trest v tomto případě odstraňuje potenciální pachatele, kteří mají z případného trestu obavu. Tento účel trestu ovšem nedoléhá na všechny, například kvůli nižší inteligenci nebo kvůli situaci, ve které čin spáchali, ať už jde o hněv, či opilost.¹⁶

1.2. Systém trestů

Všechny tresty, které lze v České republice udělit, jsou vyjmenovány v § 52 tr. zák. Tím je splněna zásada stanovená v čl. 39 LZPS, podle které se smějí ukládat tresty jen na základě

⁹ Ustanovení čl. 40 odst. 1 LZPS.

¹⁰ VANDUCHOVÁ, Marie. § 36 [Druhy trestních sankcí]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 495.

¹¹ Ustanovení § 23 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon.

¹² JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 387.

¹³ Tamtéž s. 389.

¹⁴ PÚRY, František. § 23 [Účel trestu]. In: ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František, RIZMAN, Stanislav. *Trestní zákon*. 6. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2004, s. 179.

¹⁵ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 390–391.

¹⁶ LATA, Jan. *Účel a smysl trestu*. Praha: LexisNexis CZ, 2007, s. 20–21.

zákona.¹⁷ Tato zásada je obsažena i v § 37 odst. 1 tr. zák., který stanovuje: „*Trestní sankce lze ukládat jen na základě trestního zákona.*“¹⁸¹⁹

Výčet trestů uvedených v § 52 tr. zák. je taxativní, a tak není možné stanovit jakýkoliv jiný trest. Výjimku tvoří výjimečný trest odnětí svobody podle § 54 tr. zák., který ovšem lze zařadit pod trest odnětí svobody, který je v § 52 tr. zák. obsažen.²⁰ Podle § 52 odst. 2 tr. zák. pod trest odnětí svobody spadají kromě nepodmíněného trestu odnětí svobody také trest odnětí svobody s podmíněným odkladem na stanovenou zkušební dobu a podmíněný odklad výkonu trestu odnětí svobody s dohledem. Pro časovou působnost zákona je důležitá účinnost v době, kdy se trest ukládá. Není tedy možné uložit trest, který sice bylo možné uložit v době spáchání trestného činu, ale v době rozhodnutí už není v účinné právní úpravě.²¹ Oproti tomu ale lze uložit každému pachateli jakýkoliv v zákoně uvedený trest, pokud to není zákonem omezeno, jako například zákaz uložení trestu vyhoštění občanům České republiky.²²

Zákonodárce seřadil v trestním zákoníku tresty podle závažnosti, tedy podle toho, jak zasahují do života pachatele. Nejpřísnějším trestem tak je trest odnětí svobody, následován trestem domácího vězení a trestem obecně prospěšných prací. Cílem tohoto systému, a tedy širokého výběru trestů, je možnost trest individualizovat tak, aby odpovídal závažnosti trestného činu, ale zároveň aby umožnil vrácení odsouzeného po výkonu trestu do společnosti.²³ Dalším cílem systému trestů je možnost zasáhnout do práv každého pachatele, přičemž ideálně pouze do práv pachatele, a nikoliv dalších osob. Důležitá je také možnost nápravy v případech, kdy dojde k pochybení justice.²⁴

V systému trestů je důležité, zda je lze ukládat samostatně a zda jich lze ukládat více vedle sebe. Samostatně nelze ukládat tresty ztráty čestných titulů a vyznamenání a ztráty vojenské hodnosti, jedná se tak o tresty vedlejší. Všechny ostatní tresty jsou tresty samostatné.²⁵ Některé tresty ovšem nemohou být uloženy vedle jiných, jako například trest domácího

¹⁷ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 391.

¹⁸ Trestním zákonem jsou podle § 110 tr. zák. jak trestní zákoník, tak zákon o soudnictví ve věcech mládeže a zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.

¹⁹ PŮRY, František. § 52 [Druhy trestů]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 715.

²⁰ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 392.

²¹ CHMELÍK, Jan. *Trestní právo hmotné. Obecná část.* Praha: Linde Praha, 2009, s. 217.

²² PŮRY, František. § 52 [Druhy trestů]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 715–716.

²³ CHMELÍK, Jan. *Trestní právo hmotné. Obecná část.* Praha: Linde Praha, 2009 s. 217.

²⁴ PŮRY, František. § 52 [Druhy trestů]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 721.

²⁵ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 6. vydání. Praha: Leges, 2017. s. 395.

vězení nemůže být uložen společně s trestem odnětí svobody či s trestem obecně prospěšných prací.²⁶

Tresty se také liší v určitosti. Většina trestů je takzvaně relativně určitá. To znamená, že jsou zákonodárcem stanovené mantinely, ve kterých se může soud při rozhodování o trestu pohybovat. Jde na příklad o trest odnětí svobody či trest domácího vězení. Oproti tomu jsou tresty absolutně určité, které při uložení neumožňují soudci žádný prostor pro uvážení, jelikož je přesně stanovena výměra trestu. Absolutně určitými tresty jsou například trest ztráty vojenské hodnosti či trest odnětí svobody na doživotí. Oproti tomu v české právní úpravě neexistuje žádný absolutně neurčitý trest, kde by nebyl uveden druh trestu ani jeho výměra.²⁷

1.3. Alternativní tresty

Česká republika je s počtem 197 vězňů sto tisíc obyvatel jedna z nejhorších v Evropě v této statistice. Navíc české věznice jsou momentálně naplněné na 102 % kapacity.²⁸ Vzhledem k tomu, že se ve vyspělých státech přechází z absolutní teorie trestání, která spočívá pouze v odplatě za spáchanou protiprávní činnost, na teorii relativní, kde je důraz především na nápravu pachatele, bylo potřeba i v českém, respektive československém právním řádu zavést tresty odlišné od trestu odnětí svobody.²⁹

Trest odnětí svobody sice dobře naplňuje ochrannou funkci trestu, kdy pachatelé nemají možnost páchat další trestné činy, oproti tomu ale je na velmi nízké úrovni nápravná funkce trestu.³⁰ To se dá zlepšit například kvalitnější penitenciární a postpenitenciární péčí či zvláštními typy výkonu trestu odnětí svobody, které fungují v zahraničí.³¹

Přesto ale ve výkonu trestu odnětí svobody dochází k nežádoucím následkům, jako je přetrhání rodinných a společenských vazeb odsouzeného. I jen několika měsíční pobyt ve vězení má zpravidla za následek ztrátu zaměstnání a výjimkou není ani rozpadnutí rodiny. Dalším negativním důsledkem výkonu trestu odnětí svobody je pobyt v místě, kde se zdržuje větší počet pachatelů trestných činů. To se může projevit v navázání vazeb, které mohou vést

²⁶ Ustanovení § 53 odst. 1 tr. zák.

²⁷ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 6. vydání. Praha: Leges, 2017. s. 395.

²⁸ Přednáška PhDr. Petra Dohnala „Aktuální poznatky o výkonu trestu z pohledu generálního ředitele VSČR“ na konferenci „Ukládání trestů a jejich výkon“ právnické fakulty Univerzity Karlovy dne 4. června 2020.

²⁹ ŠČERBA, Filip. *Trest domácího vězení po novele č. 330/2011 Sb.* Trestněprávní revue. 2012, č. 1, s. 20.

³⁰ Tamtéž.

³¹ HULMÁKOVÁ, Jana. *K možnostem a limitům rozvoje vybraných alternativních způsobů výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody v České republice.* Trestněprávní revue. 2017, č. 10, s. 234–238.

k další trestné činnosti. Navíc člověk, který vykonal trest odnětí svobody, je v očích veřejnosti morálně odsuzován a je pro něj značně problematické vytvořit si nové společenské vazby.³²

Z těchto důvodů se v trestním právu začaly hledat jiné možnosti, jak pachatele potrestat, než trestem odnětí svobody. V českém právním řádu byla důležitým krokem novela č. 152/1995 Sb., kterou byl zaveden alternativní trest obecně prospěšných prací, a ten měl nahradit trest odnětí svobody u méně závažných přečinů. O dva roky později zavedla novela č. 253/1997 Sb. institut podmíněného odsouzení k trestu odnětí svobody s dohledem, kterým se zavedla další alternativa k nepodmíněnému odnětí svobody. Dalším krokem bylo zavedení trestu domácího vězení a trestu zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce novým trestním zákoníkem účinným od roku 2010.³³

U těchto nových alternativních trestů nedochází k negativním jevům, které nastávají u trestu odnětí svobody, nebo jsou tyto jevy aspoň zmírněné. Další nespornou výhodou je i ekonomická stránka. Zatímco trest odnětí svobody stojí stát zhruba 1200 Kč denně,³⁴ trest domácího vězení jen okolo 150 Kč denně,³⁵ přičemž z toho si platí 50 Kč sám odsouzený,³⁶ a trest obecně prospěšných prací společně s peněžitým trestem jsou dokonce pro stát ekonomicky přínosné či nejsou přinejmenším ztrátové. Navíc je s nimi i spojena možnost nahradit škodu, kterou trestnou činností odsouzený spáchal.³⁷

I když se za alternativní tresty někdy považují všechny tresty, které jsou odlišné od trestu odnětí svobody, v užším slova smyslu jde především o trest domácího vězení, obecně prospěšných prací a peněžitý trest. Tyto tresty totiž nejde uložit společně s trestem odnětí svobody, i když u peněžitého trestu to neplatí vždy.³⁸

³² ŠČERBA, Filip. Trest domácího vězení po novele č. 330/2011 Sb. *Trestněprávní revue*. 2012, č. 1, s. 20.

³³ PŮRY, František. § 52 [Druhy trestů]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 718.

³⁴ Přednáška JUDr. Pavla Zemana „*Vězení pohledem nejvyššího státního zastupitelství*“ na konferenci „*Ukládání trestů a jejich výkon*“ právnické fakulty Univerzity Karlovy dne 4. června 2020.

³⁵ *Elektronické náramky jsou v ostrém provozu* [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z:

<https://naramky.justice.cz/elektronicke-naramky-jsou-v-ostrem-provozu/>

³⁶ Ustanovení § 1 vyhlášky č. 458/2009 Sb., kterou se stanoví denní sazba připadající na náklady spojené s výkonem trestu domácího vězení a využitím elektronického kontrolního systému a způsob jejich úhrady.

³⁷ ŠČERBA, Filip. Trest domácího vězení po novele č. 330/2011 Sb. *Trestněprávní revue*. 2012, č. 1, s. 20.

³⁸ Tamtéž, s. 31.

2. Právní úprava trestu domácího vězení v České republice

Trest domácího vězení byl v České republice znovu zaveden novým Trestním zákoníkem č. 40/2009 Sb., čímž se do českého (československého) právního řádu vrátil tento trest skoro po 60 letech.³⁹ Důvody opětovného zavedení byly uvedeny v důvodové zprávě k tomuto zákonu. Šlo jak o ekonomické důvody, jelikož trest domácího vězení je především alternativou k trestu nepodmíněného odnětí svobody, které je finančně nejnákladnějším trestem, tak i důvody osobní, aby došlo k udržení pachatele v jeho rodinných a pracovních vazbách.⁴⁰

Původní právní úprava byla novelizována ještě před nabytím účinnosti trestního zákoníku, a to novelou č. 306/2009 Sb., kdy se jednalo o malou úpravu ve slibu pachatele, který byl doplněn o slib poskytnutí veškeré potřebné součinnosti při výkonu kontroly trestu. Novela č. 181/2011 Sb. se zabývala především postavením poškozených, ale i ta se lehce zabývá trestem domácího vězení, konkrétně pravomoci soudu uložit pachateli povinnost odčinit nemajetkovou újmu a vydání bezdůvodného obohacení. Významnější novelou pak byla novela č. 330/2011 Sb., která zrušila stanovený čas, během kterého se odsouzený má zdržovat ve svém obydlí při výkonu trestu domácího vězení, a také změnila následek porušení výkonu trestu, kdy náhradní trest nahradila přeměnou trestu.⁴¹ Po pouze formální novele č. 375/2011 Sb. přišla další důležitá novela č. 390/2012 Sb., která zavedla přeměnu trestu odnětí svobody v trest domácího vězení.⁴² Poslední výraznější změnou v problematice domácího vězení, i když tentokrát neprávní, bylo zavedení elektronického monitoringu v roce 2018, se kterým se ovšem počítalo již mnohem dříve.⁴³

Trest domácího vězení je zakotven především v § 60 tr. zák., který bude hlavním předmětem této kapitoly, lze ho však nalézt již ve výčtu trestů v § 52 odst. 1 tr. zák. pod písmenem b). Přestože by se mohlo zdát, že jde pouze o formální ukotvení toho trestu, jeho pořadí v tomto taxativním výčtu ukazuje jeho postavení v systému trestů. Jeho druhé místo za nepodmíněným trestem odnětí svobody ukazuje, že je hlavní alternativou toho trestu. Na

³⁹ Trest domácího vězení, který byl stanoven v zákoně č. 117/1852 ř. z., o zločinech, přečinech a přestupcích, byl zrušen trestním zákonem č. 86/1950 Sb.

⁴⁰ Úřad vlády: Důvodová zpráva k § 60 zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, č. 40/2009 Dz.

⁴¹ DRAŠTÍK, Antonín; FREMR, Robert; DURDÍK, Tomáš; RŮŽIČKA, Miroslav; SOTOLÁŘ, Alexander a kol. *Trestní zákoník, Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 482.

⁴² NOVÁKOVÁ, Marcela. *Trest domácího vězení po novele č. 390/2012 Sb.* Časopis pro právní vědu a praxi. 2014, č. 4, s. 507.

⁴³ *Elektronické náramky začaly hlídat prvních padesát lidí v domácím vězení.* [online]. [cit. 2020-07-16].

Dostupné z <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/elektronicke-naramky-zacaly-minuly-tyden-hlidat-prvnich-30-l/r~e70db2babd7d11e899900cc47ab5f122/>

druhou stranu lze vidět, že trest obecně prospěšných prací by měl být využíván tam, kde není potřeba tak výrazně zasáhnout do osobní svobody pachatele v zájmu ochrany společnosti.⁴⁴ V § 61 tr. zák. je poté stanovena přeměna trestu domácího vězení na trest odnětí svobody v případě vyhýbání se nástupu k trestu či při porušení stanovených podmínek.

Kysela a Volovecký ve svém článku Trest domácího vězení rozdělují § 60 do tří částí, přičemž odstavce 1 a 2 berou jako první část stanovující podmínky pro uložení domácího vězení, odstavce 3 a 4 jako část druhou, kde se nachází samotný obsah tohoto trestu, a poslední odstavec 5 tvoří závěrečnou část třetí, která specifikuje odlišnosti u pachatelů ve věku blízkém mladistvých.⁴⁵⁴⁶ Tato práce se bude z výše uvedeného dělení vycházet, přičemž v první kapitole nazvané *Podmínky trestu domácího vězení* se bude práce věnovat odstavcům 1 a 2 § 60 tr. zák. a ve druhé kapitole jmenující se *Obsah trestu domácího vězení* poté zpravidla odstavcům 3 až 5, ovšem bude do ní spadat i část odstavce 1, týkající se maximální délky domácího vězení, a také poslední šestý paragraf.

2.1. Podmínky trestu domácího vězení

Podmínky trestu domácího vězení jsou stanoveny v prvních dvou odstavcích § 60 tr. zák. a stanovují situace, za kterých lze trest domácího vězení udělit. Odborná literatura zpravidla rozděluje podmínky uložení trestu domácího vězení na tři podmínky⁴⁷⁴⁸, tato práce je pro větší přehlednost rozdělí na čtyři. Jde o:

- 1) Trest je ukládán pouze za přečin,
- 2) vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu, lze mít důvodně za to, že postačí uložení domácího vězení a to popřípadě i vedle jiného trestu,
- 3) vzhledem k osobě a poměrům pachatele, lze mít důvodně za to, že postačí uložení domácího vězení a to popřípadě i vedle jiného trestu, a

⁴⁴ PÚRY, František, VÁLKOVÁ, Helena. § 60 [Domácí vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK). 2. vydání*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 815.

⁴⁵ KYSELA, Karel, VOLEVECKÝ, Petr. *Trest domácího vězení*. Trestní právo. 2011, č. 7–8, s. 6.

⁴⁶ Je nutné zmínit, že článek byl napsán ještě před novelizací a počítá pouze s pěti odstavci, nikoli se šesti, které jsou v dnešní úpravě, avšak na dělení by to nemělo mít vliv.

⁴⁷ PÚRY, František, VÁLKOVÁ, Helena. § 60 [Domácí vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK). 2. vydání*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 815.

⁴⁸ DRAŠTÍK, Antonín; FREMR, Robert; DURDÍK, Tomáš; RŮŽIČKA, Miroslav; SOTOLÁŘ, Alexander a kol. *Trestní zákoník, Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 482.

- 4) pachatel dá písemný slib, že se ve stanovené době bude zdržovat v obydlí na určené adrese a při výkonu kontroly poskytne veškerou potřebnou součinnost.⁴⁹

2.1.1. Podmínka přečinu

První podmínkou, aby mohl být uložen trest domácího vězení, podle § 60 odst. 1 tr. zák., je to, aby trestný čin, který pachatel spáchal, byl přečinem. První odstavec § 14 tr. zák. dělí trestné činy na zločiny a přečiny, čímž se vyjadřuje kategorizace trestných činů podle jejich závažnosti. Tato kategorizace se v odborné literatuře nazývá bipartice.⁵⁰ Odstavec druhý poté definuje přečiny jako: „*Všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let.*“⁵¹ Smyslem trestu domácího vězení a vlastně všech alternativních trestů je ten, že za méně závažné trestné činy, tedy ty činy, které jsou méně společensky škodlivé, by se měla udělovat méně tvrdá sankce než odnětí svobody. To, jak je trestný čin společensky škodlivý, vyjadřuje v trestním zákoníku rozpětí trestní sazby odnětí svobody stanovené v letech, které hrozí při spáchání trestného činu. U některých nedbalostních trestních činů je ovšem trestní sazba vyšší nejen než u těch úmyslných, ale i než stanovených 5 let pro úmyslné přečiny.⁵² Například u usmrcení většího počtu osob hrozí odnětí svobody až na 10 let podle § 143 odst. 4 tr. zák. Je proto otázkou, zda zákonodárce opravdu chtěl, aby mohlo být uděleno domácí vězení za jakýkoliv nedbalostní trestní čin, či si pouze pomohl danou kategorizací. Tímto může nastat podivná situace, kdy za přečiny společensky škodlivější (i když způsobené nedbalostně) než některé zločiny může být uděleno domácí vězení, zatímco za zločiny ne. Nad touto problematikou se pozastavuje i Zelenka v komentáři, který skutečnost, že za všechny nedbalostní trestné činy lze udělit trest domácího vězení či jiný alternativní trest nebo odklon v trestním řízení, vidí jako „*jeden z projevů zmírnění trestní represe v trestním zákoníku*“.⁵³ Ščerba ale tvrdí, že možnost uložení domácího vězení velkému množství trestných činů je odůvodněné, jelikož jde o nejpřísnější alternativní trest, a tak by měl být používán nejen u té nejméně závažné kriminality.⁵⁴ Tento argument ovšem nemá pevný základ, jelikož v tomto ohledu má stejné podmínky uložení i trest obecně prospěšných prací, který lze také uložit za

⁴⁹ Ustanovení § 60 odst. 1 a 2 tr. zák.

⁵⁰ NAVRÁTILOVÁ, Jana. *Trest domácího vězení*. Bulletin advokacie. 2009, č. 10, s. 95.

⁵¹ Ustanovení § 14 odst. 2 tr. zák.

⁵² BOLEDOVIČOVÁ, Lucie. *Podmínky uložení českého trestu domácího vězení a anglického curfew requirement*. Trestněprávní revue. 2013, č. 3, s. 63.

⁵³ DRAŠTÍK, Antonín; FREMR, Robert; DURDÍK, Tomáš; RŮŽIČKA, Miroslav; SOTOLÁŘ, Alexander a kol. *Trestní zákoník, Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 485.

⁵⁴ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 310.

všechny přečiny.⁵⁵ Na druhou stranu nakonec vždy rozhoduje soudce, který při společensky škodlivějších přečinech domácí vězení uložit nemusí.

2.1.2. Podmínka povahy a závažnosti spáchaného přečinu

Ve výše uvedené kapitole byla uvedena problematika toho, za jaké trestné činy se může trest domácího vězení ukládat. Proto je důležitá i druhá podmínka, tedy povaha a závažnost spáchaného přečinu, kdy soud individuálně přihlíží k těmto vlastnostem daného trestného činu v každém případě a posuzuje, za jaké trestné činy by se trest měl ukládat. Tato podmínka je uvedena v § 60 odst. 1 písm. a) tr. zák., avšak v tomto případě jde pouze o „*promítnutí obecných zásad uplatňovaných při stanovení druhu trestu a jeho výměry*“,“⁵⁶ zakotvené v § 39 odst. 1 tr. zák. Jde o klíčové měřítko trestného činu, jelikož nejvíce popisuje daný trestný čin a pachatele.⁵⁷ V § 60 odst. 1 písm. a) tr. zák. je řečeno, že vzhledem k povaze a závažnosti postačí uložení trestu domácího vězení. Zde jde o jasné vymezení oproti trestu odnětí svobody. Trest domácího vězení se použije tam, kde není zapotřebí užití toho nejtvrďšího trestu, tedy odnětí svobody, a postačí uložení trestu domácího vězení.⁵⁸

V odst. 2 § 39 tr. zák. je poté demonstrativní výčet skutečností, které určují povahu a závažnost trestného činu. Za prvé jde o význam chráněného zájmu, který byl činem dotčen, lze uvést například život, zdraví, majetek, aj. Dále se pak jedná o způsob provedení činu a jeho následky a okolnosti, za kterých byl čin spáchan, ⁵⁹ osobu pachatele, míru jeho zavinění a jeho pohnutku, záměr nebo cíl. Důležité zde není samotné naplnění znaků skutkové podstaty, ale také způsob a intenzita jejich naplnění.⁶⁰ Soud proto musí trestný čin individualizovat a vyměřit trest tak, aby reflektoval právě konkrétní způsob a intenzitu

⁵⁵ Ustanovení § 62 odst. 1 tr. zák.

⁵⁶ DRAŠTÍK, Antonín; FREMR, Robert; DURDÍK, Tomáš; RŮŽIČKA, Miroslav; SOTOLÁŘ, Alexander a kol. *Trestní zákoník, Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 485.

⁵⁷ PŮRY, František. § 39 [Stanovení druhu a výměry trestu]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 509.

⁵⁸ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 310.

⁵⁹ Ať už polehčující, nebo přitěžující.

⁶⁰ BOLEDOVIČOVÁ, Lucie. *Podmínky uložení českého trestu domácího vězení a anglického curfew requirement*. *Trestněprávní revue*. 2013, č. 3, s. 64.

naplnění znaků skutkové podstaty.⁶¹ Přihlédne i k polehčujícím⁶² i přitěžujícím⁶³ okolnostem, pokud nejsou obsaženy ve skutkové podstatě daného trestného činu.⁶⁴

Uložení trestu domácího vězení znemožňuje také skutečnost, pokud byl přečin spáchán v souvislosti s domovem, a daný trest by tedy vůbec nebránil pokračování v trestné činnosti. Může jít například o kyberkriminalitu nebo domácí násilí.⁶⁵

2.1.3. Podmínka osoby a poměrů pachatele

Další významnou podmínkou, která je zapotřebí k udělení trestu domácího vězení, jsou poměry pachatele a samotná osoba pachatele. Stejně jako u povahy a závažnosti spáchaného přečinu i toto hledisko je uvedené v § 39 odst. 1 tr. zák., a je tedy hodnoceno při ukládání jakéhokoliv trestu. Přihlíží se především k dosavadnímu životu pachatele,⁶⁶ k jeho chování po spáchání trestného činu⁶⁷ a dále k jeho osobním, rodinným, majetkovým a jiným poměrům.⁶⁸ Dalším uváděným měřítkem je možnost nápravy, kde se přihlíží k pohnutkám, které pachatele vedly ke spáchání trestného činu nebo k jeho postoji k jím spáchanému trestnému činu. Spadají sem i případy spolupracujícího obviněného, který přispěl k objasnění zločinů spáchaných organizovanou skupinou.⁶⁹

Důležité je také poukázat na § 55 odst. 2 tr. zák., který říká: „*Za trestné činy, u nichž horní hranice trestní sazby odnětí svobody nepřevyšuje pět let, lze uložit nepodmíněný trest odnětí svobody jen za podmínky, že by vzhledem k osobě pachatele uložení jiného trestu zjevně nevedlo k tomu, aby pachatel vedl řádný život.*“ Zde se ukazuje subsidiární povaha trestu odnětí svobody, který by měl být udělován u méně škodlivých trestných činů jen v případech, kdy se u osoby pachatele nepředpokládá, že by jiný slabší trest vedl k řádnému životu pachatele. Také se zde ukazuje pomocná úloha trestní represe, která je vyjádřena v § 38 odst. 2 tr. zák., stanovující zásadu, že kde stačí uložit méně postihující sankci, nesmí být uložena sankce citelnější. § 55 odst. 2 tr. zák. ovšem nezohledňuje všechny přečiny, jelikož neřeší

⁶¹ PŮRY, František. § 39 [Stanovení druhu a výměry trestu]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 509.

⁶² Ustanovení § 41 tr. zák.

⁶³ Ustanovení § 42 tr. zák.

⁶⁴ BOLEDOVIČOVÁ, Lucie. *Podmínky uložení českého trestu domácího vězení a anglického curfew requirement*. *Trestněprávní revue*. 2013, č. 3, s. 63.

⁶⁵ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 311.

⁶⁶ Polehčující okolností může být například bezúhonnost, přitěžující naopak recidiva.

⁶⁷ Může jít například o zavolání pomoci, nahrazení vzniklé újmy či doznání.

⁶⁸ PŮRY, František, VÁLKOVÁ, Helena. § 60 [Domácí vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 821.

⁶⁹ BOLEDOVIČOVÁ, Lucie. *Podmínky uložení českého trestu domácího vězení a anglického curfew requirement*. *Trestněprávní revue*. 2013, č. 3, s. 63.

rozdělení na úmyslné a nedbalostní, bere v souhrnu všechny trestné činy, kde je horní hranice trestní sazby do pěti let včetně. Při hodnocení pachatele, zda se na něj tento paragraf vztahuje, a zda by tedy vedl, či nevedl řádný život, se postupuje opět podle kritérií stanovených v § 39 tr. zák.⁷⁰

Poměry osoby mohou de facto vyloučit uložení domácího vězení i ze samotné logiky věci, a to například v případech, kdy pachatel obydlí nemá nebo ho má s jinými osobami, se kterými je tento trest nereálný.⁷¹

Na konci § 60 odst. 1 písm. a), který zakotvuje jak podmínku povahy a závažnosti spáchaného přečinu, tak podmínku osoby a poměrů pachatele, je řečeno, že „*postačí uložení tohoto trestu, a to popřípadě i vedle jiného trestu*“. Trest domácího vězení je možné v důvodném případě kombinovat s jinými tresty, je zde ovšem nutné poukázat na to, že nemůže být uložen vedle všech ostatních trestů. V § 53 odst. 1 tr. zák. je zakázáno uložení trestu domácího vězení vedle odnětí svobody či obecně prospěšných prací. Nemožnost uložení domácího vězení vedle odnětí svobody je naprosto logické a uložení obou trestů naráz by bylo nesmyslné respektive nereálné. Naproti tomu uložení trestu obecně prospěšných prací a zároveň trestu domácího vězení se logicky nevylučuje a v určitých případech by tato kombinace trestů mohla být vhodná. V případě vysoké individualizace trestu by tato kombinace mohla mít značně výchovný charakter. U některých případů, zvláště u mladších pachatelů, nemusí mít domácí vězení takový účinek, který pachateli dostatečně zdůrazňuje škodu způsobenou trestným činem, a případný peněžitý trest či nahrazení způsobené újmy může být uhrazeno někým jiným – nejčastěji rodiči. Proto by spojení domácího vězení, které by v tomto případě sloužilo hlavně k neopakování trestné činnosti, a obecně prospěšných prací, u kterých by pachatel více cítil následky svého prohřešku, mohlo být dobrou kombinací.

Některé další tresty také nemohou být uloženy vedle trestu domácího vězení, i když nejsou vyjmenovány v § 53 odst. 1 tr. zák. Jde o trest ztráty čestných titulů a vyznamenání podle § 78 tr. zák., kde je překážkou podmínka ohledně časové doby.⁷² Dále nelze domácí vězení kombinovat s trestem vyhoštění,⁷³ kde stejně jako u trestu odnětí svobody nelze z logiky věci oba tresty najednou vykonat. Trest propadnutí majetku má podmínky uložení značně odlišné

⁷⁰ PÚRY, František. § 55 [Odnětí svobody]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 751–752.

⁷¹ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 311.

⁷² KYSELA, Karel, VOLEVECKÝ, Petr. *Trest domácího vězení*. Trestní právo. 2011, č. 7–8, s. 8.

⁷³ Ustanovení § 80 tr. zák.

od domácího vězení a jejich kombinace tak lze uložit jen výjimečně.⁷⁴ Totéž platí i o trestu ztráty vojenské hodnosti.⁷⁵ Oproti tomu lze domácí vězení uložit v kombinaci s trestem zákazu činnosti⁷⁶ či s trestem zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce.⁷⁷ Paradoxně trest propadnutí věci⁷⁹ v některých případech musí být uložen, jelikož § 70 odst. 4 tr. zák. ukládá soudu povinnost nařídit propadnutí věci v případě, kdy pachatel drží v rozporu s jiným právním předpisem věc, která byla nástrojem trestné činnosti nebo která byla zprostředkovaným výnosem z trestné činnosti. Trest propadnutí věci tedy nejenže může být s domácím vězením kombinován, ale v některých případech dokonce musí. Vedle domácího vězení lze uložit i druhý majetkový trest, a to trest peněžítý. Podle § 39 odst. 7 tr. zák. má soud přihlídnout při ukládání trestu k tomu, že se pachatel snažil, anebo dokonce získal trestnou činností majetkový prospěch, a v těchto případech při zohlednění majetkových a osobních poměrů pachatele uložit některý z majetkových trestů, ať už samostatně, nebo v kombinaci s jiným trestem. Toto ustanovení přímo nabádá ke kombinaci trestů a je z něj patrné, že oba majetkové tresty je záhodno ukládat s jinými tresty, jako je třeba trest domácího vězení.⁸⁰

2.1.4. Podmínka písemného slibu

Závěrečnou podmínkou, která je vyžadována, aby trest domácího vězení mohl být uložen, je písemný slib pachatele, kterým slíbí, „že se ve stanovené době bude zdržovat v obydlí na určené adrese a při výkonu kontroly poskytne veškerou potřebnou součinnost“⁸¹. Zatímco u trestu obecně prospěšných prací je požadováno pouze stanovisko⁸², zde je vyžadován de facto nepřímý souhlas s tímto trestem a zároveň závazek řídit se podmínkami, které jsou v rozsudku stanoveny a stejně tak strpět kontrolu.⁸³ Bez tohoto souhlasu není možné trest domácího vězení udělit. Jedná se tak o jediný trest v právním řádu České republiky, ke kterému je zapotřebí souhlas obviněného, a není možné ho udělit proti vůli pachatele.⁸⁴

⁷⁴ Ustanovení § 66 tr. zák.

⁷⁵ Ustanovení § 79 tr. zák.

⁷⁶ Ustanovení § 73 a 74 tr. zák.

⁷⁷ Ustanovení § 76 a 77 tr. zák.

⁷⁸ DRAŠTÍK, Antonín; FREMR, Robert; DURDÍK, Tomáš; RŮŽIČKA, Miroslav; SOTOLÁŘ, Alexander a kol. *Trestní zákoník, Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 485.

⁷⁹ Ustanovení § 70 tr. zák.

⁸⁰ KYSELA, Karel, VOLEVECKÝ, Petr. *Trest domácího vězení.* Trestní právo. 2011, č. 7–8, s. 8.

⁸¹ Ustanovení § 60 odst. 1 písm. b) tr. zák.

⁸² Ustanovení § 64 tr. zák.

⁸³ BOLEDOVIČOVÁ, Lucie. *Podmínky uložení českého trestu domácího vězení a anglického curfew requirement.* Trestněprávní revue. 2013, č. 3, s. 64.

⁸⁴ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě.* 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 311–312.

Z tohoto důvodu je nutné, aby pachatel byl plně a srozumitelně seznámen s následky tohoto trestu a s omezeními, které z něj plynou. V případě že je domácí vězení ukládáno trestním příkazem, je potřeba pro uložení domácího vězení zpráva probačního úředníka, která obsahuje i stanovisko obviněného k tomuto trestu.⁸⁵ Slib je důležitý i z toho důvodu, že tento trest funguje pouze na principu participace odsouzeného, bez jeho podvolení nemá trest šanci na úspěch.⁸⁶

Smyslem tohoto ustanovení je, aby se předem zjistilo stanovisko pachatele k trestu a aby hned po jeho uložení nedošlo k porušení, které by vedlo k přeměně na trest odnětí svobody podle § 61 tr. zák. V takovém případě by byl původní trest pouhou formalitou.⁸⁷ Navíc pokud pachatel dobrovolně akceptuje svůj trest, je větší šance, že trest naplní svůj smysl – resocializaci.⁸⁸ Na druhou stranu existují názory, že možností s trestem nesouhlasit ztrácí soud zvláště u mladších pachatelů svou výchovnou funkci.⁸⁹

Dalším důležitým významem písemného slibu je možnost vykonávat bezproblémovou kontrolu nad odsouzeným. Novelou č. 306/2009 Sb., která byla přijata ještě před účinností trestního zákoníku, byl rozšířen písemný slib ještě o poskytnutí veškeré potřebné součinnosti při výkonu kontroly. Tím se myslí jak instalace potřebných zařízení pro elektrický monitoring, tak i vpouštění probačních úředníků do obydlí za účelem kontroly.⁹⁰ Tímto slibem je navíc částečně odstraněna kolize s právem na nedotknutelnost obydlí podle čl. 12 LZPS.⁹¹

V předchozí právní úpravě nastával problém při porušení slibu. Zákon neřešil situace při nedodržení slibu, který odsouzený složil, a například nepovolil probačnímu úředníkovi vstoupit do obydlí ke kontrole. V § 61 odst. 2 tr. zák. byly dány důvody pro náhradní trest odnětí svobody, mezi kterými nedodržení slibu nebylo.⁹² Dnešní právní úprava v § 61 tr. zák.

⁸⁵ DRAŠTÍK, Antonín; FREMR, Robert; DURDÍK, Tomáš; RŮŽIČKA, Miroslav; SOTOLÁŘ, Alexander a kol. *Trestní zákoník, Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 485.

⁸⁶ NOVÁKOVÁ, Marcela. *Trest domácího vězení po novele č. 390/2012 Sb.* Časopis pro právní vědu a praxi. 2014, č. 4, s. 507.

⁸⁷ PŮRY, František, VÁLKOVÁ, Helena. § 60 [Domácí vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 822.

⁸⁸ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 312.

⁸⁹ NOVÁKOVÁ, Marcela. *Trest domácího vězení po novele č. 390/2012 Sb.* Časopis pro právní vědu a praxi. 2014, č. 4, s. 507.

⁹⁰ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 312.

⁹¹ NOVÁKOVÁ, Marcela. *Trest domácího vězení po novele č. 390/2012 Sb.* Časopis pro právní vědu a praxi. 2014, č. 4, s. 507.

⁹² ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 313.

ovšem již obsahuje možnost přeměny trestu při maření výkonu domácího vězení, a tak je tato nedokonalost odstraněna.

Jak bylo výše zmíněno, podepsáním slibu je částečně vyřešena problematika práva na nedotknutelnost obydlí u odsouzeného. To ale nic nemění na problematice tohoto práva u dalších obyvatel stejného obydlí. Dá se předpokládat, že pokud půjde o osoby blízké, například o rodinu, tak tyto osoby nebudou proti trestu a omezením z nich vyplývajících nic namítat, naopak je pravděpodobné, že budou trest podporovat. Ovšem v případě jiných osob sdílející stejné obydlí může nastat situace, kdy je výkon tohoto trestu omezuje, ať už instalací zařízení pro elektrický monitoring, tak návštěvami probačních úředníků. Navíc jiní obyvatelé daného obydlí nemají povinnost vpouštět probačního úředníka do obydlí a tím mohou znemožňovat kontrolu. V literatuře převládá názor, že tento zásah do práva na nedotknutelnost obydlí podle článku 12 odst. 1 LZPS není natolik závažný. Ovšem nevynutitelnost povolení vpustit probačního úředníka do obydlí může být značně problematická. Pokud by šlo o odsouzeného, trest domácího vězení by se přeměnil na trest odnětí svobody a problém by nenastal, avšak pokud brání kontrole spolubydlících, tato možnost tu není. Ščerba navrhuje řešení, že by si soud vyžádal souhlasy spolubydlících, jak je tomu například ve Finsku, ale sám uvádí, že by se tím trest domácího vězení značně změnil, jelikož by soud musel stanovit obydlí, kde se bude trest vykonávat, již v rozsudku, nikoliv ve vykonávacím řízení. Ještě problematictější by bylo, pokud by chtěl soud rozhodnout trestním příkazem.⁹³ Tyto situace by měla dopředu zjišťovat probační služba, která předem zkoumá možnost uložení trestu domácího vězení, a proto by k těmto problémům mělo docházet ojediněle.

2.2. Obsah trestu domácího vězení

Obsah trestu domácího vězení je obsažen především v odstavcích třetím až pátém, které ustanovují průběh výkonu trestu, jeho délku, v čem trest spočívá s případnými dalšími omezeními a v jakém rozsahu se odehrává. V šestém odstavci poté ustanovuje specifika pro pachatele ve věku blízkém věku mladistvých.

⁹³ Tamtéž.

2.2.1. Délka výkonu trestu

Jak dlouho může být odsouzený v domácím vězení, je stanoveno v § 60 odst. 1 tr. zák., který stanovuje maximální délku na dvě léta.⁹⁴ Délka dvou let je na trest domácího vězení poměrně dlouhá a pravděpodobně se k horní hranici soudci nebudou uchýlovat často.⁹⁵ Přesto je tato maximální hranice rozumná, jelikož ponechává soudci vysoký manipulační prostor pro individualizaci trestu, a navíc tím také zvětšuje množinu případů, pro které se dá tento trest použít.⁹⁶ Soudce navíc může trest výrazně specifikovat konkrétním každodenním rozsahem, kdy odsouzenému umožní výkon práce a v obydlí musí být přítomen pouze večer, popřípadě dokonce pouze o víkendu či jiných dnech v týdnu. V těchto případech je záhodno udělit trest blízký se maximální délce, tedy dvěma létům, jinak by trest nemusel být dostatečně tvrdý, respektive neodpovídal by závažnosti spáchaného přečinu.⁹⁷

Dalším důležitým poznatkem je, že délka trestu nesmí přesahovat trestní sazbu stanovenou ve zvláštní části trestního zákoníku. Toto samozřejmě platí pouze pro ty trestní sazby, kde je horní hranice nižší než dva roky, jako například u základní skutkové podstaty trestného činu rvačky podle § 158 odst. 1 tr. zák. Z tohoto důvodu, pokud nastane situace uvedená v § 61 tr. zák., tedy k přeměně trestu domácího vězení na trest odnětí svobody, kde „každý i jen započatý jeden den nevykonaného trestu domácího vězení se počítá za jeden den odnětí svobody“,⁹⁸ se nemůže stát, že přeměněný trest odnětí svobody odsouzeného bude delší než je horní hranice trestní sazby daného trestného činu.⁹⁹

Minimální délka trestu domácího vězení v zákoně stanovena není. Mohla by tedy být i v řádu dnů, avšak takovýto trest by pravděpodobně postrádal smysl trestu, ať už jde o smysl

⁹⁴ U trestního příkazu je horní hranice zmenšena na pouhý jeden rok podle ustanovení § 314e odst. 2 písm. b) tr. řádu.

⁹⁵ PÚRY, František, VÁLKOVÁ, Helena. § 60 [Domácí vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 820.

⁹⁶ KURSOVÁ, Jana. *Právní úprava domácího vězení v České republice a Anglii*. Státní zastupitelství. 2015, č. 4, s. 28.

⁹⁷ PÚRY, František, VÁLKOVÁ, Helena. § 60 [Domácí vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 820.

⁹⁸ Ustanovení § 61 tr. zák.

⁹⁹ DRAŠTÍK, Antonín; FREMR, Robert; DURDÍK, Tomáš; RŮŽIČKA, Miroslav; SOTOLÁŘ, Alexander a kol. *Trestní zákoník, Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 484.

výchovný nebo třeba odstrašující či restituční.¹⁰⁰ Minimální délka trestu tak bude zpravidla v rádech několika měsíců.¹⁰¹

Nejčastěji se uděluje trest domácího vězení v délce 12 měsíců, přičemž průměrná délka se pohybuje okolo 9 měsíců.¹⁰²

2.2.2. Obsah trestu

Samotný obsah trestu je popsán v § 60 odst. 3 tr. zák., kde je stanoveno, že „*spočívá v povinnosti odsouzeného zdržovat se po dobu výkonu tohoto trestu v určeném obydlí nebo jeho části v soudem stanoveném časovém období*“. Ovšem dále v samotném paragrafu jsou uvedeny důvody, za jakých je možné obydlí opustit. Jde o výkon zaměstnání či povolání, což je pochopitelné, když jeden z důvodů využívání trestu domácího vězení je ten, že odsouzený nepřestane být výdělečně činný a může, pokud je povinen, i nahradit způsobenou újmu. Dále to může být poskytnutí zdravotních služeb, přičemž poskytovatel je povinen poskytnout všechny potřebné informace soudu nebo probačnímu úředníkovi, aby mohl prošetřit, zda nedochází k maření výkonu tohoto trestu.¹⁰³ Zde jde o zákonnou výjimku z povinnosti mlčenlivosti poskytovatelů zdravotních služeb.¹⁰⁴ Obecně by se mělo jednat o takové důvody, které soudu nebyly známy, respektive spíše neexistovaly před rozhodnutím soudu, jelikož předběžné důvody bral soud při rozhodování v potaz při stanovování rozsahu trestu.¹⁰⁵

U výkonu trestu je důležité definovat pojem obydlí, jelikož tam se samotný trest odehrává. Nabízí se využití § 133 tr. zák., kde je obydlí definováno jako „*dům, byt nebo jiná prostora sloužící k bydlení a příslušenství k nim náležející*“. Toto je ovšem velice široká definice, která v sobě zahrnuje i „*obytné chaty, hotelové domy, ubytovny, vysokoškolské koleje, domovy důchodců, výchovné ústavy apod.*“¹⁰⁶ Navíc z praxe vyplývá, že se k obydlí počítá i veškeré alespoň oplocené příslušenství, jako třeba sklep, dvůr nebo oplocená zahrada. Takto je obydlí definováno především pro naplňování znaku skutkové podstaty trestného činu porušování

¹⁰⁰ BOLEDOVIČOVÁ, Lucie. *Podmínky uložení českého trestu domácího vězení a anglického curfew requirement*. Trestněprávní revue. 2013, č. 3, s. 63.

¹⁰¹ PŮRY, František, VÁLKOVÁ, Helena. § 60 [Domáci vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 820.

¹⁰² Statistiky obdrženy od Probační a mediační služby.

¹⁰³ DRAŠTÍK, Antonín; FREMR, Robert; DURDÍK, Tomáš; RŮŽIČKA, Miroslav; SOTOLÁŘ, Alexander a kol. *Trestní zákoník, Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 486.

¹⁰⁴ Ustanovení § 51 odst. 2 písm. d) zák. č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování.

¹⁰⁵ PŮRY, František, VÁLKOVÁ, Helena. § 60 [Domáci vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 825.

¹⁰⁶ DRAŠTÍK, Antonín; FREMR, Robert; DURDÍK, Tomáš; RŮŽIČKA, Miroslav; SOTOLÁŘ, Alexander a kol. *Trestní zákoník, Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 824.

domovní svobody podle § 178 tr. zák. ¹⁰⁷ Přesto z něj musí vycházet i ustanovení o domácím vězení. ¹⁰⁸ Proto v extrémních případech ¹⁰⁹ lze ze zákona vyhradit pouze část obydlí, ovšem bude se jednat pouze o výjimečné a specifické případy. ¹¹⁰

Důležité je poukázat na to, že místo výkonu trestu, tedy obydlí, ve kterém se bude odsouzený po dobu výkonu trestu zdržovat, se specifikuje až při nařízení výkonu trestu. ¹¹¹ Přesto by měl soudce při rozhodování mít vědomí o situaci pachatele, protože v některých případech by trest následně nešel vykonat, ať už z důvodu nevhodnosti obydlí, například pro velký počet spolubydlících nebo proto, že pachatel nemá obydlí na území České republiky, nebo ho dokonce nemá vůbec. Tato problematika je ještě umocněna v případech, kdy je trest ukládán trestním příkazem, kdy by samosoudce měl mít podložené informace o poměrech pachatele, jinak může trest domácího vězení udělovat v nevhodných případech. ¹¹²

2.2.3. Časové vymezení trestu

Je pochopitelné, že prakticky nikdo nemůže být v domácím vězení 24 hodin 7 dní v týdnu. Je žádoucí, aby odsouzený pracoval nebo studoval a obstarával si nutné záležitosti jako třeba nakupování či zdravotní prohlídky. V § 60 odst. 4 tr. zák. je řečeno, že: „*Soud stanoví časové období, ve kterém je odsouzený povinen se zdržovat v určeném obydlí nebo jeho části, v pracovních dnech, ve dnech pracovního klidu a pracovního volna s přihlédnutím zejména k jeho pracovní době a k času potřebnému k cestě do zaměstnání, k péči o nezletilé děti a k vyřizování nutných osobních a rodinných záležitostí, aby při zajištění všech nezbytných potřeb odsouzeného a jeho rodiny ho přiměřeně postihl na svobodě. Soud může odsouzenému povolit navštěvování pravidelných bohoslužeb nebo náboženských shromáždění i ve dnech pracovního klidu a pracovního volna.*“

Proto soud individualizuje trest a stanoví, v jakém rozsahu se má ve svém obydlí zdržovat. Díky této individualizaci může odsouzený udržet své sociální vazby, což je jeden z hlavních

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 486.

¹⁰⁸ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 316.

¹⁰⁹ Z historie světa lze poukázat na extrémní příklad vězení drogového miliardáře Pabla Escobara, jehož vězení plně vířivek, kulečnicků a saun pravděpodobně nesplňovalo výchovný účel. *The Fate of Pablo Escobar's Private, Luxury Prison* [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: <https://www.insidehook.com/article/history/the-fate-of-pablo-escobars-private-luxury-prison>

¹¹⁰ PÚRY, František, VÁLKOVÁ, Helena. § 60 [Domácí vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 826.

¹¹¹ Ustanovení § 334a odst. 1 písm. a) tr. řádu.

¹¹² ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 316.

důvodů, proč se vůbec alternativní tresty ukládají.¹¹³ Soud proto musí zvážit jak daný případ, kdy se snaží snížit možnost případné recidivy¹¹⁴ s přihlédnutím k typu a povaze spáchaného trestného činu,¹¹⁵ tak musí také posoudit i osobní poměry pachatele. Mezi ty spadají jak jeho rodinné poměry, například zda pečuje o nezletilé děti, tak poměry pracovní,¹¹⁶ kdy by soud měl brát ohled na to, zda pachatel pracuje, zda za prací dojíždí, popřípadě jestli má noční či víkendové směny.¹¹⁷

Na druhou stranu je důležité připomenout, že se stále jedná o trest, který má za cíl omezit osobní svobodu pachatele.¹¹⁸ Navíc jelikož trest domácího vězení je hlavní a nejbližší alternativou trestu odnětí svobody, musí být dostatečně důrazný a postihnout to časové rozmezí, které by pachatel jinak měl volné k jiným než nezbytným aktivitám, kterými by mohlo být i opětovné páchaní trestné činnosti.¹¹⁹

Problematické ovšem je, že nejsou nastaveny mantinely, ve kterých se má soudce při udílení trestu pohybovat. Existují sice obecné zásady pro ukládání sankcí uvedené především v § 37 až § 39 tr. zák., jako například zákaz ukládání krutých a nepřiměřených sankcí,¹²⁰ ovšem přesné ohraničení chybí.¹²¹ To je výhodné pro přesné vyměření trestu soudem s přihlédnutím k individuálním poměrům pachatele a k spáchanému přečinu.¹²² S tím nesouhlasí Ščerba, který navrhuje stanovení maximální a minimální doby, po kterou se odsouzený musí v obydlí zdržovat.¹²³ Argumentuje, že bez nastavení hranic může dojít k extrémním případům, kdy například u nezaměstnaného osamocенého člověka by mohl soud dojít k názoru, že má být v domácím vězení praktické nepřetržitě, anebo u zaměstnaného s mnoha dalšími aktivitami k přesně opačnému výsledku. Navrhuje minimální dobu 5 hodin denně a maximální 15 hodin

¹¹³ Tamtéž, s. 317.

¹¹⁴ DRAŠTÍK, Antonín; FREMR, Robert; DURDÍK, Tomáš; RŮŽIČKA, Miroslav; SOTOLÁŘ, Alexander a kol. *Trestní zákoník, Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 486 – 467.

¹¹⁵ PŮRY, František, VÁLKOVÁ, Helena. § 60 [Domácí vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 827.

¹¹⁶ DRAŠTÍK, Antonín; FREMR, Robert; DURDÍK, Tomáš; RŮŽIČKA, Miroslav; SOTOLÁŘ, Alexander a kol. *Trestní zákoník, Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 487.

¹¹⁷ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 317.

¹¹⁸ PŮRY, František, VÁLKOVÁ, Helena. § 60 [Domácí vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 826.

¹¹⁹ DRAŠTÍK, Antonín; FREMR, Robert; DURDÍK, Tomáš; RŮŽIČKA, Miroslav; SOTOLÁŘ, Alexander a kol. *Trestní zákoník, Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 317.

¹²⁰ Ustanovení § 37 odst. 2 tr. zák.

¹²¹ KYSELA, Karel, VOLEVECKÝ, Petr. *Trest domácího vězení*. Trestní právo. 2011, č. 7–8, s. 9.

¹²² PŮRY, František, VÁLKOVÁ, Helena. § 60 [Domácí vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 827.

¹²³ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 317–318.

denně.¹²⁴ Na základě výše uvedeného tato práce dochází k závěru, že je vhodné nastavit minimální hranice, jelikož jde stále o trest a nikdo nestráví i v kombinaci zaměstnání a studia 24 hodin denně mimo obydlí, a proto by dolní hranice stanovená být měla. Naopak stanovení horní hranice vhodné není, jelikož zvláště u nezaměstnaných osob, by možnost opouštět obydlí i bez daných důvodů úplně popírala smysl trestu, a tak určitě existují případy, kdy by mělo být vězení dáno téměř po celý den.

V neposlední řadě je nutno zdůraznit, že úprava před novelizací konkretizovala čas, kdy má být odsouzený v obydlí na dobu od 20:00 do 5:00, ovšem i v tomto případě se od ní soudce mohl odchýlit v rámci individualizace trestu,¹²⁵ přičemž existovaly názory, že zpřísnění těchto podmínek by bylo nezákonné.¹²⁶ Tato právní úprava byla ovšem zrušena novelou č. 330/2011 Sb., z důvodu obavy přílišné návodnosti pro soudce, což vedlo k nedostatečné individualizaci jednotlivých případů.¹²⁷

Touto novelou se také do § 60 odst. 4 tr. zák. přidala i možnost soudu povolit odsouzenému navštěvování bohoslužeb nebo náboženských shromáždění. Na druhou stranu by měl být vztah k duchovnímu životu a navštěvování bohoslužeb předběžně zjištěn před vydáním rozsudku, nejspíše probačním úředníkem u dané církve, aby tímto způsobem nedocházelo k obcházení trestu.¹²⁸ Je ovšem otázkou, jak by se mělo postupovat v případě, kdy se odsouzený rozhodne, že chce rozvíjet svůj duchovní život až po udělení trestu. Řešením by mohla být změna trestu domácího vězení podle § 334e tr. řádu, které by předcházela komunikace probačního úředníka s představiteli církve, u kterých odsouzený plánuje navštěvovat bohoslužby či náboženské shromáždění, přičemž při porušování by mohlo dojít k přeměně trestu na trest odnětí svobody.

2.2.4. Další omezení a povinnosti

Pokud soud uzná za vhodné, může k trestu domácího vězení přidat ještě další přiměřená omezení nebo přiměřené povinnosti, které mají směřovat pachatele k řádnému životu.¹²⁹ Závěr soudu o těchto omezeních či povinnostech je podložen předcházením recidivy

¹²⁴ Tamtéž.

¹²⁵ KYSELA, Karel, VOLEVECKÝ, Petr. *Trest domácího vězení*. Trestní právo. 2011, č. 7–8, s. 9.

¹²⁶ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 317.

¹²⁷ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 330/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, č. 330/2011 Dz.

¹²⁸ PŮRY, František, VÁLKOVÁ, Helena. § 60 [Domácí vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 827.

¹²⁹ Ustanovení § 60 odst. 5 tr. zák.

a ochranou společnosti.¹³⁰ Pokud dojde k porušení daných omezení nebo nesplnění uložených povinností, zavdává to soudu možnost přeměnit tento trest na trest odnětí svobody.¹³¹ Je ovšem potřeba hodnotit a posoudit chování odsouzeného během celého výkonu trestu, nikoliv pouze nesplnění jednoho omezení. Jde o stejné povinnosti a omezení jako u podmíněného odsouzení k trestu odnětí svobody a zkušební doby podmíněného upuštění od potrestání s dohledem. Liší se ovšem v tom, že v případě domácího vězení není stanovena žádná zkušební doba a tyto povinnosti a omezení platí pouze po dobu výkonu trestu. Daný paragraf odkazuje na § 48 odst. 4 tr. zák., ve kterém je vymezen demonstrativní seznam (soud jím tedy není vázán a může přijít s vlastním omezením či povinností). Například může jít o povinnost zdržení se požívání alkoholu během výkonu trestu nebo o docházení na protialkoholní léčbu.¹³²

V § 60 odst. 5 tr. zák. se dále uvádí, že soudce zpravidla také uloží nahrazení škody či nemajetkové újmy, případně vrácení bezdůvodného obohacení. Opět je zde paralela s podmíněným odsouzením k trestu odnětí svobody v § 82 odst. 2 tr. zák. Ovšem protože rovněž chybí zkušební doba, musí odsouzený podle svých sil vrátit bezdůvodné obohacení, popřípadě nahradit způsobenou škodu či újmu podle svých možností, po dobu výkonu trestu, tedy do skončení trestu domácího vězení, jinak může být trest přeměněn na trest nepodmíněného odnětí svobody, podle § 61 tr. zák.¹³³

Důležité je také poukázat na § 60 odst. 6 tr. zák., který dává soudcům možnost pachatelům ve věku blízkém věku mladistvých uložit i některá z výchovných opatření. Tato opatření mohou být ukládána vedle omezení a povinností ukládaných podle odst. 5. Pachatelé ve věku blízkém věku mladistvých jsou takoví pachatelé, kteří sice už nespádají věkem mezi mladistvé, ale kvůli jejich sociální či duševní nevyzrálosti se při trestání má k jejich nízkému věku přihlídnout. Nejčastěji do této kategorie spadají pachatelé s věkem do 21 let. Pokud odsouzený nebude výchovná opatření plnit nebo je nebude dodržovat, může to mít za důsledek přeměnu domácího vězení na trest odnětí svobody stejně jako u opatření a povinností podle § 60 odst. 5 tr. zák.¹³⁴

¹³⁰ PÚRY, František, VÁLKOVÁ, Helena. § 60 [Domácí vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 828.

¹³¹ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 321.

¹³² PÚRY, František, VÁLKOVÁ, Helena. § 60 [Domácí vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 828.

¹³³ Tamtéž, s. 829.

¹³⁴ Tamtéž.

3. Přeměny

Alternativní tresty se mimo jiné liší od trestu odnětí svobody tím, že je odsouzený může velice lehce porušit. Může odejít z domácího vězení, nevykonávat obecně prospěšné práce a podobně. Z toho důvodu musí existovat řešení situace, kdy pachatel alternativní trest poruší a v případě trestu domácího vězení to je přeměna na trest odnětí svobody podle § 61 tr. zák.

Na druhou stranu, jelikož trest domácího vězení je nejtvrdějším alternativním trestem, a tedy druhým nejtvrdějším trestem v Českém právním řádu vůbec, mohou se slabší alternativní tresty měnit právě na trest domácího vězení.

3.1. Přeměna trestu domácího vězení na trest odnětí svobody

Do novely č. 330/2011 Sb. trest domácího vězení fungoval na principu náhradního trestu, tedy při porušení tohoto trestu se aktivoval náhradní trest, kterým byl vždy trest nepodmíněného odnětí svobody, přičemž délka tohoto náhradního trestu byla uvedena už v rozsudku původního trestu. Po novele ovšem dostal § 61 tr. zák. novou podobu a trest již nenahrazuje, ale přeměňuje. Trest se přemění v tom případě, kdy odsouzený nějakým taxativně stanoveným důvodem trest maří, přičemž každý zbylý den je přeměněn na jeden den, který má odsouzený strávit v odnětí svobody. Tento systém sekundárního trestání je znám jak ze světa, například ze slovenské právní úpravy,¹³⁵ tak i odjinud z české právní úpravy, například trest obecně prospěšných prací může být přeměněn jak na trest domácího vězení, tak na peněžitý trest či trest odnětí svobody.¹³⁶¹³⁷ Přičemž trest domácího vězení lze přeměnit jen a pouze na nepodmíněný trest odnětí svobody. Jde o nejtvrděší alternativní trest a druhý nejtvrděší trest celkově a přeměna za porušení trestu na mírnější trest nedává smysl.

3.1.1. Rozhodná doba

Aby mohl být trest domácího vězení přeměněn, musí nějaký z důvodů k přeměně nastat v rozhodné době. Ta začíná pravomocným rozsudkem, který uděluje trest domácího vězení odsouzenému.¹³⁸ Klíčové v tomto případě je nabytí právní moci u výroku o trestu, kterým se

¹³⁵ Ustanovení § 53 odst. 4 zákona č. 300/2005 Z.z. Trestný zákon.

¹³⁶ Ustanovení § 65 odst. 2 tr. zák.

¹³⁷ ŠČERBA, Filip. *Trest domácího vězení po novele č. 330/2011 Sb.* Trestněprávní revue. 2012, č. 1, s. 1.

¹³⁸ DRAŠTÍK, Antonín; FREMR, Robert; DURDÍK, Tomáš; RŮŽIČKA, Miroslav; SOTOLÁŘ, Alexander a kol. *Trestní zákoník, Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 489.

ukládá domácí vězení.¹³⁹ Rozsudek je pravomocný, pokud odvolání zákon nepřipouští anebo pokud ho připouští, ale odvolání nebylo podáno v zákonné lhůtě, bylo zamítnuto nebo se tohoto práva oprávněné osoby vzdaly nebo ho vzaly zpět.¹⁴⁰ Pokud jde o trestní příkaz, tak ten se stává pravomocným v momentě, kdy uplyne osmidenní lhůta pro podání odporu.¹⁴¹

Rozhodná doba končí s koncem výkonu trestu, jehož délka je stanovena v rozsudku a počátek stanoven v nařízení trestu domácího vězení podle § 334a odst. 1 písm. a) tr. řádu, popřípadě může být změněna podle § 334e tr. řádu.¹⁴²

V zákoně nejsou uvedeny žádné specifikace ohledně doby, dokdy lze zjišťovat, zda nastaly důvody k přeměně a dokdy o přeměně může soud rozhodnout. Platit tedy bude promlčecí doba podle § 94 odst. 1 písm. d) tr. řádu, tj. doba pěti let.¹⁴³

3.1.2. Důvody přeměny

Důvody, které mohou vést k přeměně, jsou zaviněná jednání odsouzeného v rozhodné době, která nějakým způsobem maří výkon trestu.¹⁴⁴ Musí jít o zaviněná jednání odsouzeného, proto jako důvody přeměny nelze uvést maření výkonu trestu jinou osobou, například odmítání vpuštění probačního úředníka spolubydlicím.¹⁴⁵ Přeměna také nemůže být odůvodněna v případech, kdy za pochybení může soud, například pokud v nařízení výkonu trestu včas nerozhodl o místu a počátku výkonu trestu.¹⁴⁶ Jednotlivé důvody jsou taxativně vyjmenovány v § 61 tr. zák.

Za prvé jde o vyhýbání se nástupu výkonu trestu, ve kterém jde o taková zaviněná jednání odsouzeného, jimiž neplní povinnosti související s počátkem tohoto trestu, které spáchal ještě před začátkem výkonu trestu. Půjde především o porušení stanovených určitostí v nařízení výkonu trestu domácího vězení podle § 334a tr. řádu, jako například dlouhodobější opuštění místa, kde přebývá, nebo změna trvalého pobytu bez oznámení probačnímu úředníkovi či soudu. Aby byl zadán důvod k přeměně, tak tímto jednáním odsouzený musí ohrozit řádné

¹³⁹ PÚRY, František, VÁLKOVÁ, Helena. § 61 [Přeměna trestu domácího vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 832.

¹⁴⁰ Ustanovení § 139 odst. 1 tr. řádu.

¹⁴¹ Ustanovení § 314g odst. 1 a 2 tr. řádu.

¹⁴² PÚRY, František, VÁLKOVÁ, Helena. § 61 [Přeměna trestu domácího vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 832.

¹⁴³ Tamtéž.

¹⁴⁴ DRAŠTÍK, Antonín; FREMR, Robert; DURDÍK, Tomáš; RŮŽIČKA, Miroslav; SOTOLÁŘ, Alexander a kol. *Trestní zákoník, Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 489.

¹⁴⁵ Více o této problematice v kapitole č. 2.1.4. Podmínka písemného slibu.

¹⁴⁶ PÚRY, František, VÁLKOVÁ, Helena. § 61 [Přeměna trestu domácího vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 833.

zahájení výkonu trestu a navíc mu v zahájení nebránila žádná překážka uvedená v § 60 odst. 3 tr. zák.,¹⁴⁷ popřípadě v § 334a odst. 2 tr. řádu,¹⁴⁸ ovšem vymyšlení si neexistujících záležitostí nebo uvádění nepravdivých důvodů bude znovu naplnění tohoto důvodu pro přeměnu trestu.¹⁴⁹

Dalším důvodem přeměny trestu domácího vězení na trest odnětí svobody je porušení sjednané podmínky výkonu trestu bez závažného důvodu. V tomto případě již obvykle půjde o jednání během výkonu trestu, kterým porušuje podmínky stanovené v nařízení o výkonu trestu domácího vězení. Komentáře k trestnímu zákoníku se u tohoto důvodu rozcházejí v tom, co pod něj spadá. Velký komentář prof. Šámala sem řadí byť i jen krátkodobé opuštění obydlí, které je stanoveno pro výkon trestu jako místo, v němž se má odsouzený zdržovat,¹⁵⁰ nebo nedodržení přiměřených omezení a povinností soudem.¹⁵¹¹⁵² Naproti tomu Zelenka tyto případy řadí pod poslední zákonný důvod, kterým je zaviněné nevykonávání uloženého trestu ve stanovené době. Sem řadí ty podmínky vyplývající z rozsudku, které právě pod tento typ důvodu nespádají, a jako příklad uvádí porušení povolení navštěvování bohoslužeb,¹⁵³ zvláště pokud důvodem k porušení tohoto povolení bylo páchaní další trestné činnosti.¹⁵⁴ Jelikož i sám Šámal poté v příkladech k poslednímu důvodu uvádí stejně jako u tohoto důvodu vzdálení se z místa výkonu trestu, tato práce přijímá Zelenkovo dělení a jeho příklady.

Obecně je formulace slov „*sjednané podmínky výkonu trestu*“ problematická, nad čímž se pozastavuje i literatura.¹⁵⁵ Soud sice bere v potaz osobu a poměry pachatele a také jednou z podmínek udělení trestu domácího vězení je slib pachatele, který de facto znamená souhlas s trestem, avšak nazývat podmínky za sjednané není přesné, jelikož soud s pachatelem nic nesjednává. Možným důvodem této legislativní nepřesnosti může být pouhé zkopírování

¹⁴⁷ Například překážka v zaměstnání či onemocnění nebo úraz.

¹⁴⁸ PŮRY, František, VÁLKOVÁ, Helena. § 61 [Přeměna trestu domácího vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 833.

¹⁴⁹ DRAŠTÍK, Antonín; FREMR, Robert; DURDÍK, Tomáš; RŮŽIČKA, Miroslav; SOTOLÁŘ, Alexander a kol. *Trestní zákoník, Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 489.

¹⁵⁰ Ustanovení § 60 odst. 3 a 4 tr. zák.

¹⁵¹ Ustanovení § 60 odst. 5 tr. zák.

¹⁵² PŮRY, František, VÁLKOVÁ, Helena. § 61 [Přeměna trestu domácího vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 834.

¹⁵³ Ustanovení § 60 odst. 4 tr. zák.

¹⁵⁴ DRAŠTÍK, Antonín; FREMR, Robert; DURDÍK, Tomáš; RŮŽIČKA, Miroslav; SOTOLÁŘ, Alexander a kol. *Trestní zákoník, Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 489.

¹⁵⁵ ŠČERBA, Filip. *Trest domácího vězení po novele č. 330/2011 Sb.* Trestněprávní revue. 2012, č. 1, s. 2.

podobného paragrafu u trestu obecně prospěšných prací¹⁵⁶ zákonodárcem, u nichž je trest opravdu projednán s pachatelem, který k uložení tohoto trestu dává své stanovisko.¹⁵⁷¹⁵⁸

Dalším důvodem pro přeměnu trestu uvedeným v zákoně je takové zaviněné jednání, kterým odsouzený jinak maří výkon trestu, tedy mimo zbylé tři uvedené způsoby. Zejména jde o případy, kdy odsouzený brání vykonávání kontroly, ke které se zavázal složením slibu,¹⁵⁹ například nevpouštěním probačního úředníka do obydli. Musí jít ovšem o maření vyšší intenzity vždy individuálně posuzované pro daný případ.¹⁶⁰ Jako další případ by šlo uvést snahu o nepovolenou manipulaci se zařízením elektronického monitoringu. Tento důvod byl přidán až novelou č. 330/2011 a vyřešil tím jeden značný legislativní problém. V předchozí právní úpravě totiž nebylo sankcionováno porušení potřebné součinnosti. V krajním případě to mohlo znamenat, že odsouzený mohl bránit vstupu probačního úředníka ke kontrole, přestože se tak zavázal, a přesto by za to nebyl potrestán přeměnou¹⁶¹ trestu na trest odnětí svobody. Jediným způsobem potrestání byl trest za trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání,¹⁶² avšak muselo by proběhnout úplně nové trestní řízení. Ovšem obecné vyjádření tohoto důvodu znamená, že do něj spadají právě i tyto případy.¹⁶³

Posledním taxativně uvedeným důvodem pro přeměnu je nevykonávání trestu ve stanovené době. Sem tedy práce zařazuje porušování výkonu trestu uvedeného jak v § 60 odst. 3 a 4 tr. zák., tedy nezdržování se v obydli v určeném čase. Dále jde o porušování přiměřených omezení a povinností podle odst. 5, kde může jít o nenahrazení náhrady za škodu či újmu nebo nevrácení bezdůvodného obohacení. Také sem spadají i porušení a výchovná opatření u pachatelů ve věku blízkém věku mladistvých podle odst. 6.¹⁶⁴

Komentář Zelenky k tomuto důvodu na závěr říká, že zákon sice nestanovuje jako důvod pro přeměnu trestu domácího vězení nevedení řádného života, jako je to například u trestu obecně prospěšných prací,¹⁶⁵ ovšem bere řádný život jako „*neodmyslitelnou součást*“ alternativních trestů včetně domácího vězení a jeho porušení jako důvod k přeměně domácího vězení na

¹⁵⁶ Ustanovení § 65 odst. 2 tr. zák.

¹⁵⁷ Ustanovení § 64 tr. zák.

¹⁵⁸ ŠČERBA, Filip. *Trest domácího vězení po novele č. 330/2011 Sb.* Trestněprávní revue. 2012, č. 1, s. 2.

¹⁵⁹ Ustanovení § 60 odst. 1 písm. b) tr. zák.

¹⁶⁰ DRAŠTÍK, Antonín; FREMR, Robert; DURDÍK, Tomáš; RŮŽIČKA, Miroslav; SOTOLÁŘ, Alexander a kol. *Trestní zákoník, Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 489.

¹⁶¹ V době před novelou byl ještě platný systém náhradního trestu, ovšem to na situaci nic nemění.

¹⁶² Ustanovení § 337 tr. zák.

¹⁶³ ŠČERBA, Filip. *Trest domácího vězení po novele č. 330/2011 Sb.* Trestněprávní revue. 2012, č. 1, s. 2.

¹⁶⁴ DRAŠTÍK, Antonín; FREMR, Robert; DURDÍK, Tomáš; RŮŽIČKA, Miroslav; SOTOLÁŘ, Alexander a kol. *Trestní zákoník, Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 489.

¹⁶⁵ Ustanovení § 65 odst. 2 tr. zák.

trest odnětí svobody.¹⁶⁶ S tímto závěrem se tato práce neztotožňuje ze dvou důvodů. Nejprve proto, že důvody pro přeměnu trestu domácího vězení jsou taxativně určeny a porušení vedení řádného života nespadá pod žádný z uvedených důvodů. Dále také proto, že tento důvod je uveden u přeměny trestu obecně prospěšných prací.¹⁶⁷ Kdyby opravdu nevedení řádného života mělo být důvodem pro přeměnu automaticky u všech alternativních trestů, pak není důvod, aby to bylo vyjádřeno u jednoho alternativního trestu a u druhého nebylo. S tím, že nevedení řádného života důvodem pro přeměnu není, souhlasí i ve Velkém komentáři prof. Šámala, ať se mu absence tohoto důvodu zdá nelogická.¹⁶⁸

Trest domácího vězení a de facto i všech alternativních trestů je založen na vzájemné důvěře. Stát na jednu stranu zmírňuje trest, pachatel na straně druhé se zavazuje dodržovat nastavená pravidla, omezení a povinnosti. To, že pachatel není odsouzen odnětím svobody, je důvěra státu v to, že postačí lehčí sankce i vzhledem k případné recidivě, tedy že se u pachatele nebude opakovat trestná činnost. U domácího vězení je tato důvěra navíc stvrzena písemným slibem.¹⁶⁹ Za porušení této důvěry z logiky věci má být vyvozen nějaký důsledek, kterým by měla být právě přeměna trestu na trest odnětí svobody. Paradoxem je, že soud ze zákona může ukládat omezení a povinnosti směřující k tomu, aby pachatel vedl řádný život,¹⁷⁰ avšak za porušení řádného života přeměnu uložit nemůže. Z výše uvedeného vyplývá, že je pravděpodobné, že absence porušení řádného života jako možného důvodu k přeměně trestu domácího vězení je chybou zákonodárce, která by měla být novelou opravena.

3.1.3. Rozhodnutí o přeměně

Před samotným rozhodnutím o přeměně soudce nejdříve posoudí, zda nastal některý z důvodů přeměny, přičemž hodnotí pachatele během celého výkonu trestu, nikoli pouze individuální porušení povinností. Kontrolu nad odsouzeným provádí Probační a mediační služba společně s provozovatelem elektronického monitoringu.¹⁷¹ V případě porušení stanovených podmínek některý z dohlížejících povinně informuje soud, který trest udělil.¹⁷² Probační úředník

¹⁶⁶ DRAŠTÍK, Antonín; FREMR, Robert; DURDÍK, Tomáš; RŮŽIČKA, Miroslav; SOTOLÁŘ, Alexander a kol. *Trestní zákoník, Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 490.

¹⁶⁷ Ustanovení § 65 odst. 2 tr. zák.

¹⁶⁸ PŮRY, František, VÁLKOVÁ, Helena. § 61 [Přeměna trestu domácího vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK). 2. vydání*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 832.

¹⁶⁹ Ustanovení § 60 odst. 1 písm. b) tr. zák.

¹⁷⁰ Ustanovení § 60 odst. 5 tr. zák.

¹⁷¹ PŮRY, František, VÁLKOVÁ, Helena. § 61 [Přeměna trestu domácího vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK). 2. vydání*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 833.

¹⁷² DRAŠTÍK, Antonín; FREMR, Robert; DURDÍK, Tomáš; RŮŽIČKA, Miroslav; SOTOLÁŘ, Alexander a kol. *Trestní zákoník, Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 490.

dokumentuje celý výkon trestu a podává o něm soudu pravidelné zprávy, přičemž soud je v kontaktu i s provozovatelem elektronického monitoringu. Ovšem je to probační úředník, který pozoruje a hodnotí průběh trestu jako celek a jehož poznatky poté mohou vést nejen k přeměně trestu soudem, ale i ke změně,¹⁷³ odkladu,¹⁷⁴ přerušení¹⁷⁵ trestu nebo k jeho zachování.¹⁷⁶ On sám sice nerozhoduje, jak moc je dané porušení závažné či omluvitelné a jak se má rozhodnout, ale dává soudci návrh dalšího postupu.¹⁷⁷

O přeměně trestu rozhoduje vždy soudce, konkrétně předseda senátu soudu, který rozhodoval v prvním stupni, přičemž nehraje roli, zda o trestu domácího vězení rozhodl až odvolací soud. Je otázkou, zda by nebylo lepší, kdyby o přeměně rozhodoval celý senát soudu, nikoliv jen jeho předseda. Nejen že uložení trestu nepodmíněného odnětí svobody je největší možný zásah do práv odsouzeného, ale také jde o velkou změnu původního rozhodnutí. Navíc jde o veřejné zasedání, kterému předchází projednání věci. Zvláštností je, že v případech upuštění od výkonu trestu domácího vězení podle § 334f tr. řádu je zapotřebí rozhodnutí celého senátu, a to v neveřejném zasedání. V tomto případě se postavení odsouzeného zlepšuje, zatímco při přeměně je to právě naopak, a tak se jeví nelogicky, že k tomuto rozhodnutí stačí pouze osoba předsedy senátu. I z tohoto důvodu se zdá lepší, kdyby o přeměně rozhodoval celý senát. Na druhou stranu je nutné podotknout, že v případech, kdy lze udělit trest domácího vězení, rozhoduje převážně samosoudce, u kterého tento problém není, jelikož má podle § 314b odst. 4 stejná práva a povinnosti jako předseda senátu a celý senát.¹⁷⁸

Předseda senátu rozhoduje o přeměně buď na návrh probačního úředníka, nebo sám z vlastní iniciativy bez návrhu.¹⁷⁹ Kromě probačního úředníka, který podává návrh, mohou ostatní orgány podávat podněty k zahájení činnosti soudu.¹⁸⁰

Při stanovení veřejného zasedání je předseda senátu vázán pětidenní lhůtou k přípravě, a tak musí odsouzeného, státního zástupce a obhájce vyrozumět či předvolat, pokud je potřeba odsouzeného vyslechnout, alespoň s pětidenním předstihem. V praxi samozřejmě bude doba

¹⁷³ Ustanovení § 334e tr. řádu.

¹⁷⁴ Ustanovení § 334d tr. řádu.

¹⁷⁵ Ustanovení § 334f tr. řádu.

¹⁷⁶ PÚRY, František, VÁLKOVÁ, Helena. § 61 [Přeměna trestu domácího vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK). 2. vydání*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 833.

¹⁷⁷ Tamtéž.

¹⁷⁸ ŘÍHA, Jiří. § 334g [Přeměna trestu domácího vězení v trest odnětí svobody]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád I, II, III. 7. vydání*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013, s. 3870.

¹⁷⁹ DRAŠTÍK, Antonín; FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád, Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2017, s. 919.

¹⁸⁰ ŘÍHA, Jiří. § 334g [Přeměna trestu domácího vězení v trest odnětí svobody]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád I, II, III. 7. vydání*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013, s. 3871.

od nařízení veřejného zasedání po samotné zasedání delší, přičemž během této doby výkon trestu domácího vězení dál trvá.¹⁸¹

V samotném veřejném zasedání je možné v případě potřeby provést výslech, při kterém se zjišťují důvody porušení výkonu trestu. Dále je možné vyslechnout probačního úředníka, popřípadě provádět listinné důkazy, jako třeba zprávu probačního úředníka.¹⁸²

Samotné rozhodnutí má povahu usnesení, které se doručuje jak odsouzenému, tak státnímu zástupci a obhájci. Pokud návrh na přeměnu podal probačnímu úředník, doručuje se usnesení i jemu. Usnesení se doručuje podle § 137 odst. 2 tr. řádu doručením opisů.¹⁸³

Soud v rozhodnutí kromě přeměny trestu stanoví také způsob výkonu trestu podle § 56 tr. zák., čili zda odsouzený vykoná svůj trest ve věznici s ostrahou či se zvýšenou ostrahou, přičemž z povahy trestných činů, za které se trest domácího vězení uděluje, půjde ve většině případů o věznici s ostrahou.¹⁸⁴

Podle § 334g odst. 2 tr. řádu lze proti usnesení o přeměně podat stížnost, která má odkladný účinek. Z toho vyplývá, že odsouzený je povinen vykonávat trest domácího vězení až do nabytí právní moci usnesení o přeměně.¹⁸⁵ Stížnost může podat odsouzený, státní zástupce, který ji může podat jak ve prospěch, tak neprospěch odsouzeného, a v případech, kdy soud rozhodl na základě návrhu probačního úředníka, i sám probační úředník.¹⁸⁶ Pravomocné usnesení o přeměně se zasílá i středisku probační a mediační služby.¹⁸⁷

3.1.4. Přepočítání trestu domácího vězení na trest odnětí svobody

Na konci § 61 tr. zák. je stanoveno, že každý den nevykonaného trestu domácího vězení se přemění na jeden den trestu odnětí svobody. Přičemž jako nevykonaný den se počítá i započatý den, tedy den nedokonaný. Pro soud je rozhodný den, kdy je vydáno usnesení

¹⁸¹ Tamtéž.

¹⁸² Tamtéž.

¹⁸³ DRAŠTÍK, Antonín; FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád, Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2017, s. 919.

¹⁸⁴ DRAŠTÍK, Antonín; FREMR, Robert; DURDÍK, Tomáš; RŮŽIČKA, Miroslav; SOTOLÁŘ, Alexander a kol. *Trestní zákoník, Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 490.

¹⁸⁵ ŘÍHA, Jiří. § 334g [Přeměna trestu domácího vězení v trest odnětí svobody]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád I, II, III. 7. vydání*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013, s. 3872.

¹⁸⁶ DRAŠTÍK, Antonín; FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád, Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2017, s. 919.

¹⁸⁷ ŘÍHA, Jiří. § 334g [Přeměna trestu domácího vězení v trest odnětí svobody]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád I, II, III. 7. vydání*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013, s. 3872.

o přeměně trestu, nikoliv kdy došlo k porušení výkonu trestu, který má za následek přeměnu trestu.¹⁸⁸

Tato přeměna byla ukotvena až novelou č. 330/2011 Sb. Do té doby existoval institut náhradního trestu, což znamenalo, že byl předem stanoven případný trest odnětí svobody, který nastával při porušení výkonu trestu domácího vězení, přičemž nezáleželo na tom, kdy byl výkon trestu porušen. Na první pohled lze vidět nevýhodu náhradního trestu, a to je stejný náhradní trest pro odsouzeného, který porušil výkon trestu první den trestu, a odsouzeného, který ho porušil den poslední. Na druhou stranu při přeměně trestu je důraz na dodržování podmínek zvláště ze začátku trestu, kdy je pro odsouzeného riziko vysokého nepodmíněného odnětí svobody, zatímco na konci trestu může odsouzený jednoduše kalkulovat se situací, že případná přeměna by byla pouze na krátko, a tak by nebyla takovým trestem.¹⁸⁹

Literatura sice říká, že došlo novelou ke zpřísnění podmínek, jelikož podle staré právní úpravy mohl mít náhradní trest odnětí svobody délku maximálně jednoho roku, zatímco přeměna podle úpravy nové je stanovena maximální délkou trestu domácího vězení, která činí dva roky.¹⁹⁰ Ve skutečnosti ale došlo ke zmírnění. Tím, že se trest přeměňuje podle počtu zbývajících dnů, je velká část trestu pod nižší sankcí, než by byla za náhradního trestu. To kromě případného nového trestu má i za následek sníženou vůli trest dodržovat a opět se snižuje funkce trestu, jelikož odsouzený ví, že v případě porušení by nastalo pouze krátké odnětí svobody.¹⁹¹

Další problém, který ve vztahu s přeměnou trestu může nastat, je možnost pachatele potrestat pouze v době, kdy je trest vykonáván. Pokud by se porušování povinností, například porušení vedení řádného života nebo dodržování nějakých jiných omezení, pokud tato podmínka byla soudem dána, zjistilo až po vykonání trestu, není možné odsouzeného jakkoliv postihnout.¹⁹²

Neméně závažným problémem je i skutečnost, že jak řízení o přeměně trestu, tak dokonce i nepravomocné rozhodnutí o přeměně trestu, nezakládá přerušení výkonu trestu domácího

¹⁸⁸ DRAŠTÍK, Antonín; FREMR, Robert; DURDÍK, Tomáš; RŮŽIČKA, Miroslav; SOTOLÁŘ, Alexander a kol. *Trestní zákoník, Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 490.

¹⁸⁹ ŘÍHA, Jiří. § 334g [Přeměna trestu domácího vězení v trest odnětí svobody]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád I, II, III. 7. vydání*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013, s. 3869.

¹⁹⁰ PŮRY, František, VÁLKOVÁ, Helena. § 61 [Přeměna trestu domácího vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK). 2. vydání*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 835.

¹⁹¹ ŠČERBA, Filip. *Trest domácího vězení po novele č. 330/2011 Sb.* Trestněprávní revue. 2012, č. 1, s. 3.

¹⁹² Tamtéž.

vězení. Soud by proto měl skutečnost, zda je trest vykonáván, zjistit i den před vydáním rozhodnutí, popřípadě i při řízení o stížnosti, což je značně obtížné.¹⁹³

Z výše vyřčených skutečností je vidět, že platná právní úprava není ideální. Možnou změnou, která by mohla problémy odstranit, by bylo zavedení náhradního trestu v případě porušení výkonu trestu domácího vězení v závěrečné části výkonu trestu. V tom případě by se zamezilo zanedbávání trestu v jeho závěru. Dále by bylo vhodné zavést přerušování výkonu trestu v případě řízení o přeměně trestu, popřípadě v řízení o stížnosti proti usnesení o přeměně.

3.2. Přeměna trestu odnětí svobody na trest domácího vězení

Nejenže je možné trest domácího vězení přeměnit na trest odnětí svobody, ale zároveň je možné i trest odnětí svobody přeměnit na trest domácího vězení, tedy na mírnější trest. Tato možnost byla do trestního zákoníku přidána zákonem č. 390/2012 Sb. a byla zakotvena do § 57a tr. zák. Podstatou tohoto institutu je přeměna nevykonané části trestu odnětí svobody v trest domácího vězení, protože existují předpoklady, že tento trest bude již dostačující. Hlavním cílem této úpravy je snaha o snížení počtu vězňů, kteří spáchali pouze přečin, v přeplněných věznicích. Dalším cílem může být snaha o vrácení odsouzeného do alespoň částečně běžného života.¹⁹⁴

Podmínky pro možnost této přeměny vychází z § 57a tr. zák. Za prvé odsouzený musel vykonat alespoň polovinu uloženého trestu odnětí svobody, ke kterému byl odsouzen. Výjimkou je případ, kdy délka byla snížena milostí či amnestií prezidenta, v tom případě stačí výkon snížené poloviny trestu. Druhá podmínka je stejná jako podmínka samotného uložení domácího vězení, tedy tato přeměna je možná pouze u přečinů.¹⁹⁵ Závěrečnou podmínkou je chování odsouzeného po právní moci rozsudku, zejména během výkonu trestu. Pro možnost přeměny trestu je zapotřebí, aby odsouzený svým chováním a plněním svých povinností prokázal polepšení a lze od něj v budoucnu předpokládat vedení řádného života – nepáchání další trestné činnosti. Podklady pro splnění této podmínky vychází především z chování odsouzeného během výkonu trestu odnětí svobody a z plnění jeho povinností podle zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a popřípadě i jiných zákonů upravující výkon

¹⁹³ DRAŠTÍK, Antonín; FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád, Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2017, s. 919.

¹⁹⁴ DRAŠTÍK, Antonín; FREMR, Robert; DURDÍK, Tomáš; RŮŽIČKA, Miroslav; SOTOLÁŘ, Alexander a kol. *Trestní zákoník, Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 459.

¹⁹⁵ Více o této problematice v kapitole č. 2.1.1. Podmínka písemného slibu.

tohoto trestu.¹⁹⁶ Podkladem může být například počet kázeňských trestů, které se ukládají za kázeňské přestupky, přičemž kázeňským přestupkem je „zaviněné porušení zákonem stanovené nebo na jeho základě uložené povinnosti, pořádku nebo kázně během výkonu trestu“.¹⁹⁷ Oproti tomu může být pozitivním podkladem počet kázeňských odměn, které se ukládají právě za příkladné a odpovědné jednání během výkonu trestu.¹⁹⁸ Kromě toho lze přihlídnout i k plnění povinností spojených s výkonem odnětí svobody, jako je například plnění vyživovací povinnosti. Na závěr je důležité zdůraznit, že jde pouze o fakultativní postup soudu a ani splnění všech uvedených podmínek nezavdává soudu povinnost trest přeměnit.¹⁹⁹

V případě uskutečnění přeměny následuje de facto stejný přepočít jako u opačné přeměny, tedy každý nevykonaný den trestu odnětí svobody bude přeměněn na jeden den trestu domácího vězení. Zvláštností této přeměny je, že přeměněný trest domácího vězení může být delší než maximální doba činící dva roky stanovená v § 60 odst. 1 tr. zák., jelikož podle § 57a tr. zák. se toto ustanovení u přeměny trestu odnětí svobody na trest domácího vězení nepoužije.²⁰⁰ Je otázkou, pokud by se po vykonání poloviny trestu měl trest přeměnit na trest domácího vězení v délce několika let, zda by ho soudce uložil. Vzhledem ke stejným důvodům, kvůli kterým je stanovena horní hranice trestu domácího vězení, se dá předpokládat, že bude trest odnětí svobody přeměněn v trest domácího vězení v délce vyšší než dva roky velice zřídka.²⁰¹

Procesní ustanovení přeměny trestu odnětí svobody na trest domácího vězení upravuje § 333b tr. řádu. O samotné přeměně lze rozhodnout buď na základě žádosti či návrhu, nebo i bez žádosti z vlastní iniciativy soudu. Žádost může podat odsouzený a návrh může podat státní zástupce či ředitel věznice, ve které odsouzený trest vykonává.²⁰²

¹⁹⁶ DRAŠTÍK, Antonín; FREMR, Robert; DURDÍK, Tomáš; RŮŽIČKA, Miroslav; SOTOLÁŘ, Alexander a kol. *Trestní zákoník, Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 460.

¹⁹⁷ Ustanovení § 46 odst. 1 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů.

¹⁹⁸ Ustanovení § 45 odst. 1 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů.

¹⁹⁹ DRAŠTÍK, Antonín; FREMR, Robert; DURDÍK, Tomáš; RŮŽIČKA, Miroslav; SOTOLÁŘ, Alexander a kol. *Trestní zákoník, Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 459.

²⁰⁰ Tamtéž.

²⁰¹ Více o této problematice v kapitole č. 3.1. Délka výkonu trestu.

²⁰² Ustanovení § 333b odst. 1 tr. řádu.

Soud příslušný vydat usnesení o přeměně je soud, v jehož obvodu odsouzený vykonává trest odnětí svobody.²⁰³ Existuje sice obecné ustanovení v § 315 odst. 2 tr. řádu, které říká, že v rozhodnutí související s výkonem trestu, není-li dále stanoveno něco jiného, rozhoduje soud, který ve věci rozhodl v prvním stupni, v tomto případě přeměny se ovšem použije speciální úprava podle § 320 odst. 2 tr. řádu., která říká: „*U osob, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody, činí rozhodnutí související s výkonem tohoto trestu soud, v jehož obvodu se trest odnětí svobody vykonává.*“²⁰⁴ Je zvláštní, že Velký komentář prof. Šámala uvádí, že by se mělo postupovat podle obecného pravidla podle § 315 odst. 2 tr. řádu.²⁰⁵ O dané problematice rozhodoval Krajský soud v Ostravě, jelikož se lišily pohledy na věc u okresních soudů v Olomouci a Přerově, kde oba soudy tvrdily, že je věcně příslušný ten druhý. Krajský soud rozhodl, že je příslušným soudem Okresní soud v Olomouci, jelikož odsouzený vykonával svůj trest odnětí svobody ve Věznici v Olomouci.²⁰⁶

Soud rozhoduje ve veřejném zasedání za přítomnosti všech členů senátu popřípadě samosoudce, přičemž přítomnost odsouzeného není povinná. Existuje i možnost zajištění přítomnosti prostřednictvím videokonferenčního zařízení podle § 234 odst. 1 tr. řádu.²⁰⁷ Proti rozhodnutí lze podat stížnost, která má odkladný účinek.²⁰⁸ V případě podání stížnosti u rozhodnutí, které rozhodlo o přeměně, odsouzený dále vykonává trest odnětí svobody. Stížnost může podat odsouzený, státní zástupce, který ji může podat ve prospěch i v neprospěch, a v případě, že bylo rozhodnuto na návrh ředitele věznice, tak i ten může stížnost podat.²⁰⁹

Samotný institut přeměny trestu odnětí svobody je ovšem dost problematický. Problematické je samotné ukotvení institutu, které je v § 57a tr. zák. v oddíle č. 5, který se nazývá *Ukládání a výkon jednotlivých trestů*. Ovšem tímto institutem se trest neukládá ani se nestanovuje, jakým způsobem se trest vykoná, ale trest mění, a tak je jeho zařazení v trestním zákoníku špatné. Navíc nejpodobnější institut, kterým je podmíněně propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, je ve vlastním oddílu a bylo systematictější, pokud by v něm byla právě i tato

²⁰³ DRAŠTÍK, Antonín; FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád, Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2017, s. 898.

²⁰⁴ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 28. 5. 2013, sp. zn. 3 Nt 15/2013.

²⁰⁵ ŠKVAIN, Petr. § 333b [Přeměna trestu odnětí svobody v trest domácího vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád I, II, III*. 7. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013, s. 3821.

²⁰⁶ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 28. 5. 2013, sp. zn. 3 Nt 15/2013.

²⁰⁷ DRAŠTÍK, Antonín; FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád, Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2017, s. 898.

²⁰⁸ Ustanovení § 333b odst. 2 tr. řádu.

²⁰⁹ DRAŠTÍK, Antonín; FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád, Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2017, s. 898.

přeměna.²¹⁰ Na druhou stranu existuje názor, že právě toto odlišné zařazení oba instituty od sebe formálně odlišuje.²¹¹ Toto tvrzení je sice pravdivé, ale pro přehlednost zákona by bylo vhodnější, oba instituty mít vedle sebe.

Vztah přeměny trestu odnětí svobody v trest domácího vězení a podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody ustanoveného v § 88 tr. zák. je ovšem problematický i z jiného pohledu než systematiky trestního zákoníku. Problematictější je vzájemná podobnost obou institutů, konkrétně podmínek, za kterých může přeměna, respektive podmíněné propuštění, nastat. U obou těchto institutů je shodně řečeno, že je lze použít, jestliže odsouzený „zejména ve výkonu trestu svým chováním a plněním svých povinností prokázal polepšení a může se od něho očekávat, že v budoucnu povede řádný život“. Pro soudce může být problematické posoudit, zda chování odsouzeného ve výkonu trestu naplňuje možnost podmíněného propuštění, či pouze přeměny trestu. V praxi nejčastěji soudy rozhodují o přeměně v případě, kdy zamítnou žádost o podmíněné propuštění, popřípadě pokud odsouzení sami vyhodnotí, že by je soud podmíněně nepropustil, a tak rovnou podají žádost o přeměnu.²¹² Je dobré, že obě řízení jsou zahajovány jak na žádost, návrh, či z vlastní iniciativy ve veřejném zasedání, a tak je možné v případě potřeby rozhodnout v tom samém řízení o některém z institutů.²¹³

I když zákonodárce s rozlišením, za jaké chování použít jaký institut, vůbec nepomohl, přesto lze najít případy, ve kterých je vhodné trest odnětí svobody přeměnit, nikoliv z něj podmíněně propustit. Jde o případy, kdy by se u odsouzeného neočekávalo, že po uložení podmíněného propuštění bude vést řádný život, zatímco u přeměny ano. Může jít o případy trestného činnosti konané v opilosti, které by měl trest domácího vězení bránit, zatímco v případě podmíněného propuštění by se odsouzený mohl opět do podnapilého stavu dostat a trestnou činnost opakovat.²¹⁴

Zvláštním paradoxem je, že i když je podmíněné propuštění pro pachatele výhodnějším institutem než přeměna na trest domácího vězení, tak některé podmínky stanovené pro

²¹⁰ MORKOVIN, Ondřej. *Přeměna trestu odnětí svobody v trest domácího vězení*. Trestněprávní revue. 2016, č. 6, s. 144.

²¹¹ DRAŠTÍK, Antonín; FREMR, Robert; DURDÍK, Tomáš; RŮŽIČKA, Miroslav; SOTOLÁŘ, Alexander a kol. *Trestní zákoník, Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 459.

²¹² MORKOVIN, Ondřej. *Přeměna trestu odnětí svobody v trest domácího vězení*. Trestněprávní revue. 2016, č. 6, s. 144.

²¹³ DRAŠTÍK, Antonín; FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád, Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2017, s. 897.

²¹⁴ MORKOVIN, Ondřej. *Přeměna trestu odnětí svobody v trest domácího vězení*. Trestněprávní revue. 2016, č. 6, s. 145.

přeměnu jsou přísnější než pro podmíněné propuštění. Podmíněné propuštění by z logiky věci mělo mít podmínky přísnější, když se dále žádný trest nevykonává. Jako případ lze uvést délku doby výkonu trestu, kterou je třeba vykonat, aby k přeměně mohlo dojít. Zatímco u přeměny jde o polovinu trestu, u podmíněného propuštění to může být podle § 88 odst. 2 tr. zák. u přečinů i kratší doba. Přeměna navíc jde pouze u přečinů, na druhou stranu podmíněné propuštění je možné u všech trestných činů.²¹⁵

Ještě bližší institut k přeměně trestu odnětí svobody na trest domácího vězení je podmíněné propuštění s povinností zdržovat se ve stanoveném časovém období ve svém obydlí nebo jeho části podle § 89 odst. 2 tr. zák. V praxi má podmíněné propuštění v obydlí na odsouzeného stejné dopady jako trest domácího vězení.²¹⁶ Jako lehké rozdíly lze uvést maximální délku trvání, kdy délka tohoto podmíněného propuštění v obydlí nesmí přesáhnout jeden rok,²¹⁷ zatímco u přeměny délka vůbec omezena není. Důležitějším rozdílem je ovšem možnost pokračování zkušební doby u podmíněného propuštění v obydlí, zatímco po vykonání přeměněného trestu domácího vězení tato zkušební doba není. Jak bylo stanoveno výše, přeměna trestu odnětí svobody na trest domácího vězení je přísnější alternativou než podmíněné propuštění v obydlí a mělo by se ukládat v případech, kdy je potřeba přísnějšího režimu pro odsouzeného, a proto je nežádoucí, že po vykonání tohoto přeměněného trestu neexistuje možnost zkušební doby.²¹⁸

Rozumným řešením tohoto zdvojení právní úpravy by bylo zrušení § 57a tr. zák., tedy institutu přeměny trestu odnětí svobody na trest domácího vězení. Oproti tomu by bylo vhodné zrušit omezení nejvyšší možné doby trvání podmíněného propuštění v obydlí, stejně jak je tomu právě v § 57a tr. zák s tím, že délka nesmí přesahovat nevykonaný zbytek trestu.²¹⁹

3.3. Přeměna trestu obecně prospěšných prací na trest domácího vězení

Na trest domácího vězení se může přeměnit kromě trestu odnětí svobody i trest obecně prospěšných prací. Zatímco ale u trestu odnětí svobody jde o příjemnější alternativu, u trestu

²¹⁵ Tamtéž.

²¹⁶ Tamtéž.

²¹⁷ Ustanovení § 89 odst. 3 tr. zák.

²¹⁸ MORKOVIN, Ondřej. *Přeměna trestu odnětí svobody v trest domácího vězení*. Trestněprávní revue. 2016, č. 6, s. 145.

²¹⁹ Tamtéž.

obecně prospěšných prací tato přeměna nastává při porušení uložených povinností jakožto přísnější trest.

Důvody, kvůli kterým je možné trest přeměnit, jsou zčásti shodné jako u přeměny z trestu domácího vězení na trest odnětí svobody a jsou obsaženy v § 65 odst. 2 tr. zák. V kapitole č. 4.1. zabývající se právě touto přeměnou bylo popsáno, že absence nevedení řádného života, jako důvodu k přeměně trestu domácího vězení na trest odnětí svobody, je chybou zákonodárce a měla by být do § 61 tr. zák. doplněna. Oproti tomu u přeměny z obecně prospěšných prací je tento důvod uveden hned jako první. Trest obecně prospěšných prací, ale i alternativní tresty obecně, jsou založeny na důvěře státu v to, že odsouzený je schopen vést řádný život i bez odnětí svobody. Proto případné nevedení řádného života je logickým důvodem přeměny toho trestu.²²⁰ Nevedení řádného života se může projevat spácháním nějakého dalšího trestného činu, popřípadě závažného přestupku, popřípadě většího počtu přestupků. Může jít také o občanské či pracovní povinnosti, jako příklad lze uvést neuhrazování alimentů. Podle § 63 odst. 2 tr. zák. může soud uložit i přiměřené povinnosti či omezení, které mají vést odsouzeného k vedení řádného života a právě jejich porušení se považuje za nevedení řádného života a může vést k přeměně trestu.²²¹ Paradoxně může nastat situace, kdy odsouzený řádně a včas plní svůj trest obecně prospěšných prací, je mu však trest přeměněn.²²²

Další důvody jsou totožné jako u přeměny trestu domácího vězení na trest odnětí svobody podle § 61 tr. zák. Za prvé jde o vyhýbání se nástupu výkonu trestu, které nastává, když se odsouzený nedostaví do 14 dní od oznámení usnesení, kterým je nařízen druh a místo výkonu obecně prospěšných prací, do střediska Probační a mediační služby.²²³ Dále může jít o nereagování na výzvy probačního úředníka či nedostavení se k nástupu stanoveného dne k obecně prospěšným pracím. Samozřejmě musí jít o zaviněné jednání, kterým odsouzený oddaluje výkon trestu.²²⁴

²²⁰ PÚRY, František. § 65 [Výkon trestu obecně prospěšných prací]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 862.

²²¹ DRAŠTÍK, Antonín; FREMR, Robert; DURDÍK, Tomáš; RŮŽIČKA, Miroslav; SOTOLÁŘ, Alexander a kol. *Trestní zákoník, Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 522.

²²² PÚRY, František. § 65 [Výkon trestu obecně prospěšných prací]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 862.

²²³ DRAŠTÍK, Antonín; FREMR, Robert; DURDÍK, Tomáš; RŮŽIČKA, Miroslav; SOTOLÁŘ, Alexander a kol. *Trestní zákoník, Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 522.

²²⁴ PÚRY, František. § 65 [Výkon trestu obecně prospěšných prací]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 863.

Dalším důvodem přeměny je pak porušení sjednaných podmínek výkonu trestu, tím může být například porušování sjednaného časového programu vykonávání obecně prospěšných prací.²²⁵ Následuje důvod jiného maření výkonu trestu obecně prospěšných prací, který by se dal nazvat zbytkovou kategorií pro ty případy, které nespádají do výše uvedených důvodů. Jako příklad lze uvést nepodrobení se kontroly vedené probačním úředníkem²²⁶ nebo ničení pomůcek sloužících k výkonu práce.²²⁷ Závěrečným důvodem je nevykonání trestu ve stanovené době, která činí dva roky.²²⁸ Může jít jak o nevykonávání práce ve stanovenou dobu, tak o nespolupráci s obecním úřadem či probačním úředníkem. Do stanovené dvouleté doby se nezapočítává doba, po kterou pro odsouzeného nebylo ne jeho vinou možné práci vykonávat.²²⁹

U všech výše uvedených důvodů je nutné upozornit na to, že jednání odsouzeného musí být zaviněné. Nejde tedy o překážky, které odsouzený nemohl ovlivnit. Může jít například o situaci, kdy daný obecní úřad, který měl odsouzenému obecně prospěšnou práci přidělit, tak neučinil.²³⁰ Na druhou stranu například úmyslné sebepoškození, které má za následek pracovní neschopnost, by se za důvod k přeměně považovalo.²³¹

Při naplnění důvodů přeměny je poté na uvážení soudu, zda trest přemění na trest domácího vězení,²³² peněžitý trest²³³ nebo trest odnětí svobody. U trestu domácího vězení a trestu odnětí svobody se trest přepočítává v poměru každá i jen započatá nevykonaná hodina trestu obecně prospěšných prací za jeden den daného přeměněného trestu.²³⁴

Kromě přeměny trestu je možné při naplnění některého z důvodů přeměny trestu trest ponechat v platnosti nebo prodloužit dobu výkonu až o 6 měsíců. Kromě toho je možné

²²⁵ DRAŠTÍK, Antonín; FREMR, Robert; DURDÍK, Tomáš; RŮŽIČKA, Miroslav; SOTOLÁŘ, Alexander a kol. *Trestní zákoník, Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 523.

²²⁶ PŮRY, František. § 65 [Výkon trestu obecně prospěšných prací]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 863.

²²⁷ DRAŠTÍK, Antonín; FREMR, Robert; DURDÍK, Tomáš; RŮŽIČKA, Miroslav; SOTOLÁŘ, Alexander a kol. *Trestní zákoník, Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 523.

²²⁸ Ustanovení § 65 odst. 1 tr. zák.

²²⁹ PŮRY, František. § 65 [Výkon trestu obecně prospěšných prací]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 863.

²³⁰ Tamtéž.

²³¹ DRAŠTÍK, Antonín; FREMR, Robert; DURDÍK, Tomáš; RŮŽIČKA, Miroslav; SOTOLÁŘ, Alexander a kol. *Trestní zákoník, Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 522.

²³² Ustanovení § 65 odst. 2 písm. a) tr. zák.

²³³ Ustanovení § 65 odst. 2 písm. b) tr. zák.

²³⁴ ŠČERBA, Filip. *Trest domácího vězení po novele č. 330/2011 Sb.* Trestněprávní revue. 2012, č. 1, s. 2.

i stanovit nad odsouzeným dohled, stanovit přiměřená omezení či povinnosti, popřípadě u mladistvých stanovit výchovné opatření.²³⁵

O přeměně rozhoduje okresní soud, který tento trest uložil. Přičemž tak činí předseda senátu, popřípadě samosoudce ve veřejném zasedání.²³⁶ Soud o přeměně rozhoduje na základě návrhu probačního úředníka nebo na návrh poskytovatele prací, kterým je nejčastěji daný obecní úřad, přičemž ten svůj návrh podává skrze probačního úředníka. Soud může o přeměně rozhodnout i bez návrhu z vlastní činnosti.²³⁷ Předseda senátu o rozhodnutí musí vyrozumět Probační a mediační službu.²³⁸ Proti rozhodnutí je možné podat stížnost s odkladným účinkem,²³⁹ kterou může podat odsouzený, státní zástupce nebo ten, kdo k přeměně podal návrh.²⁴⁰

3.4. Přeměna peněžitého na trest domácího vězení

Stejně jako trest obecně prospěšných prací, i peněžitý trest lze přeměnit při porušení daných podmínek na trest jiný. Peněžitý trest je možné podle § 69 odst. 2 tr. zák. přeměnit na trest domácího vězení nebo na trest obecně prospěšných prací v případě, kdy pachatel ve stanovené lhůtě peněžitý trest nevykoná. Až poté, co byl trest přeměněn, je v případě, že „*nevede řádný život, vyhýbá se nástupu jeho výkonu, bez závažného důvodu poruší sjednané podmínky jeho výkonu, jinak maří jeho výkon nebo zaviněně tento trest ve stanovené době nevykonává,*“²⁴¹ možné, přeměnit trest na trest odnětí svobody. I když některá literatura tvrdí, že lze přímo peněžitý trest přeměnit na náhradní trest odnětí svobody, z dikce trestního zákoníku vyplývá, že tento postup nejde. V odst. 2 jsou stanoveny pouze dvě možnosti, jak lze peněžitý trest při včasné nevykonání přeměnit, a jde jen o přeměnu na trest domácího vězení a trest obecně prospěšných prací. Přeměna na trest odnětí svobody je pak stanovena v odst. 3 s nutností

²³⁵ Ustanovení § 65 odst. 3 tr. zák.

²³⁶ ŠKVAIN, Petr. § 340b [Přeměna trestu obecně prospěšných prací v trest domácího vězení, v peněžitý trest nebo v trest odnětí svobody]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád I, II, III*. 7. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013, s. 3899.

²³⁷ DRAŠTÍK, Antonín; FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád, Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2017, s. 950.

²³⁸ Ustanovení § 340b odst. 1 tr. řádu.

²³⁹ Ustanovení § 340b odst. 2 tr. řádu.

²⁴⁰ ŠKVAIN, Petr. § 340b [Přeměna trestu obecně prospěšných prací v trest domácího vězení, v peněžitý trest nebo v trest odnětí svobody]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád I, II, III*. 7. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013, s. 3900.

²⁴¹ Ustanovení § 69 odst. 3 tr. zák.

předešlé přeměny podle odst. 2 a žádné další ustanovení, které by umožňovalo přímou přeměnu na trest odnětí svobody, neexistuje.²⁴²

Problémem této právní úpravy je skutečnost, že postup této přeměny je obligatorní, a peněžité trest nejde přímo přeměnit na trest odnětí svobody. S tímto postupem nesouhlasí řada soudců a státních zástupců. Institut pro kriminologii a sociální prevenci provedl výzkum, na kterém se podílelo přes 300 soudců a státních zástupců, kteří kritizovali tento postup. Z jejich pohledu by bylo lepší, kdyby postup podle § 69 odst. 2 tr. zák. byl fakultativní a existovala by možnost trest přeměnit rovnou na trest odnětí svobody.²⁴³ Tím, že během nevykonávání trestu odsouzení často páchají další trestnou činnost, přeměna na další alternativní trest, který recidivě nebrání, respektive brání daleko méně než trest odnětí svobody, dostatečně nezamezuje recidivě a také způsobuje nedůvěru soudců k alternativním trestům, což má za následek nižší ukládání peněžitého trestu i v případech, kdy by jeho uložení bylo vhodné.²⁴⁴

Zvláště § 69 odst. 2 tr. zák. je i existence rozdílných podmínek pro oba přeměňované tresty. Zatímco u přeměny na trest domácího vězení je stanovena povinnost splnit obecné podmínky podle § 60 odst. 1 tr. zák., kterými jsou spáchání přečinu, povaha a závažnost trestného činu, osoba a poměry pachatele a písemný slib pachatele, tak u přeměny na trest obecně prospěšných prací tato podmínka chybí. Je otázkou, zda je vynechání této podmínky chybou či úmyslem zákonodárce, jelikož k této novele není důvodová zpráva. Důležitější ale je, že jelikož peněžité trest lze uložit oproti dalším alternativním trestům nejen za přečin, ale i za zločin, a případná přeměna peněžitého trestu uděleného za zločin je možná pouze na trest obecně prospěšných prací. Z tohoto zjištění lze dovodit, že opomenutí nutnosti splnění podmínek uložení u trestu obecně prospěšných prací je úmyslem zákonodárce, jelikož jinak by nebylo možné jakkoliv přeměnit nevykonané peněžité tresty za zločiny.²⁴⁵ Problém může nastat v případě, kdy odsouzený není, například pro nedostatečnou fyzickou zdatnost, schopen trest obecně prospěšných prací vykonat. I v takovém případě je ovšem povinností soudce nejdřív trest přeměnit na tento trest a až poté přeměnit na trest odnětí svobody. I z toho důvodu lze konstatovat, že momentální právní úprava by měla obsahovat možnost přeměnit peněžité trest na odnětí přímo.

²⁴² MORKOVIN, Ondřej. *Přeměna peněžitého trestu po novele č. 390/2012 Sb. (Lze přeměnit peněžité trest na náhradní trest odnětí svobody bezprostředně, aniž by byla nejdříve využita jedna z alternativ podle § 69 odst. 2 TrZ?)*. Trestněprávní revue. 2014, č. 11–12, s. 267–269.

²⁴³ VICHEREK, Roman. *Přeměna peněžitého trestu*. Trestněprávní revue. 2017, č. 1, s. 7–12

²⁴⁴ MORKOVIN, Ondřej. *Přeměna peněžitého trestu po novele č. 390/2012 Sb. (Lze přeměnit peněžité trest na náhradní trest odnětí svobody bezprostředně, aniž by byla nejdříve využita jedna z alternativ podle § 69 odst. 2 TrZ?)*. Trestněprávní revue. 2014, č. 11–12, s. 267–269.

²⁴⁵ Tamtéž.

Závěrečným problémem je absence přepočtu, jako tomu je u jiných přeměn. Z tohoto důvodu bude muset soudce při přeměně rozhodnout podle obecných pravidel pro stanovení druhu a výměry trestu stanovených v § 39 tr. zák, samozřejmě s případným ohledem na případné splacení části peněžitého trestu.²⁴⁶ Jednodušším postupem by mohl být přepočet denních sazeb, jejichž počet se odvíjí od povahy a závažnosti spáchaného trestného činu.²⁴⁷ Případný přepočet by mohl vypadat tak, že jedna nezaplacená denní sazba by se mohla přepočítat na jeden den domácího vězení, popřípadě jednu hodinu obecně prospěšných prací. Takovýto systém je například v Německu nebo Švýcarsku, zatímco v Rakousku je mírnější přepočet dvou nezaplacených denních sazeb na jeden den odnětí svobody.²⁴⁸

²⁴⁶ VICHEREK, Roman. *Přeměna peněžitého trestu*. Trestněprávní revue. 2017, č. 1, s. 7–12.

²⁴⁷ Ustanovení § 68 odst. 3 tr. zák.

²⁴⁸ VICHEREK, Roman. *Přeměna peněžitého trestu*. Trestněprávní revue. 2017, č. 1, s. 7–12.

4. Výkon trestu domácího vězení

V kapitole č. 2. *Právní úprava trestu domácího vězení v České republice* tato práce popsala zákonnou úpravu obsaženou v trestním zákoníku upravující podmínky, za kterých lze trest domácího vězení udělit a poté samotný obsah trestu, tedy jak dlouho a jakým způsobem trest probíhá. Oproti tomu tato kapitola popisuje ustanovení třetí oddílu hlavy dvacáté trestní řádu, která se nazývá *Výkon trestu domácího vězení* a popisuje nařízení výkonu trestu.²⁴⁹

4.1. Nařízení výkonu trestu domácího vězení

Pokud jsou naplněny podmínky domácího vězení podle § 60 tr. zák. a soudce trest uloží, následuje nařízení trestu podle § 334a tr. řádu. Uložení trestu nemusí být pouze odsuzujícím rozsudkem soudu prvního stupně či odvolacího soudu, trest může být uložen i trestním příkazem,²⁵⁰ popřípadě usnesením o přeměně trestu odnětí svobody,²⁵¹ obecně prospěšných prací²⁵² nebo peněžitého trestu²⁵³ na trest domácího vězení.²⁵⁴ Podle výzkumného projektu Institutu pro kriminologii a sociální prevenci, který zkoumal všechny případy v první polovině roku 2017, kde byl pravomocně udělen trest domácího vězení a obecně prospěšných prací, bylo o těchto trestech rozhodnuto trestním příkazem v 60 % všech případů, zatímco rozsudkem pouze ve 37 %. Zbylá 3 % poté byla usnesení o přeměně.²⁵⁵

Rozhodnutí, které ukládá trest domácího vězení, musí obsahovat výrok o uložení trestu domácího vězení a také vyměřenou délku trestu, která u rozsudku nesmí přesahovat dva roky a u trestního příkazu jeden rok.²⁵⁶ Rozhodnutí dále musí obsahovat přesně stanovené časové období, kdy se musí zdržovat v daném obydlí, přičemž toto časové období se může lišit u pracovních dní a dní pracovního klidu či pracovního volna podle § 60 odst. 4 tr. řádu.²⁵⁷ V předchozí právní úpravě bylo stanoveno obecné časové období, od kterého se mohl soudce odchýlit. Jelikož už ale subsidiární úprava není, případná absence časového období by

²⁴⁹ NAVRÁTILOVÁ, Jana. *Trest domácího vězení*. Bulletin advokacie. 2009, č. 10. s. 95.

²⁵⁰ Ustanovení § 314e odst. 2 písm. b) tr. řádu.

²⁵¹ Ustanovení § 333b odst. 1 tr. řádu.

²⁵² Ustanovení § 340b odst. 1 tr. řádu.

²⁵³ Ustanovení § 344 odst. 2 tr. řádu.

²⁵⁴ DRAŠTÍK, Antonín; FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád, Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2017, s. 901.

²⁵⁵ Přednáška JUDr. Jany Hulmákové, Ph.D. „Aktuální poznatky z výzkumu IKSP k ukládání trestů“ na konferenci „Ukládání trestů a jejich výkon“ právnické fakulty Univerzity Karlovy dne 4. června 2020.

²⁵⁶ ŘÍHA, Jiří. § 334a [Nařízení výkonu trestu domácího vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 3830.

²⁵⁷ DRAŠTÍK, Antonín; FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád, Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2017, s. 902.

znamenal nevykonatelnost rozhodnutí, které by mohlo být zhojeno pouze mimořádnými opravnými prostředky. Tímto je soudem trest individualizován tak, aby odsouzený mohl vykonávat své zaměstnání, dopravit se do něj, pečovat o nezletilé osoby a vyřídit si své nezbytné potřeby.²⁵⁸

Součástí rozhodnutí už není náhradní trest odnětí svobody, který nastával při případném porušení trestu domácího vězení, jelikož se trest přepočítává podle zákonného přepočtu stanoveného v § 61 tr. zák.²⁵⁹ Součástí není ani stanovení obydlí, ve kterém se má odsouzený po dobu trestu zdržovat. Toto obydlí je stanoveno až v nařízení výkonu trestu domácího vězení předsedou senátu.²⁶⁰

Oproti obligatorním výše uvedeným náležitostem, které musí rozhodnutí udělující trest domácího vězení obsahovat, mohou být v rozhodnutí i některé fakultativní náležitosti. Může jít o přiměřené povinnosti či omezení podle § 48 odst. 4 tr. zák., přičemž v praxi tyto povinnosti či omezení soud u alternativních trestů uloží jen zhruba v 16 % případů.²⁶¹ Rozhodnutí může dále obsahovat výrok o náhradě škody, odčinění nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení podle § 60 odst. 5 tr. zák.²⁶² V případech mladistvých odsouzených může rozhodnutí obsahovat i uložení výchovného opatření.²⁶³ Podle § 60 odst. 4 tr. zák. může soud povolit odsouzenému navštěvovat pravidelné bohoslužby nebo náboženské shromáždění.²⁶⁴

Poté, co se rozhodnutí stane vykonatelné, zašle předseda senátu odsouzenému a středisku Probační a mediační služby nařízení výkonu trestu domácího vězení. Podle obecného ustanovení § 315 odst. 3 tr. řádu nařizuje výkon trestu předseda senátu soudu rozhodujícího v prvním stupni i v případě, že o trestu domácího vězení rozhodl odvolací soud.²⁶⁵ Jelikož

²⁵⁸ ŘÍHA, Jiří. § 334a [Nařízení výkonu trestu domácího vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 3831.

²⁵⁹ DRAŠTÍK, Antonín; FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád, Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2017, s. 903.

²⁶⁰ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 325.

²⁶¹ Přednáška JUDr. Jany Hulmákové, Ph.D. „Aktuální poznatky z výzkumu IKSP k ukládání trestů“ na konferenci „Ukládání trestů a jejich výkon“ právnické fakulty Univerzity Karlovy dne 4. června 2020.

²⁶² ŘÍHA, Jiří. § 334a [Nařízení výkonu trestu domácího vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 3831.

²⁶³ Ustanovení § 60 odst. 6 tr. zák.

²⁶⁴ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 325.

²⁶⁵ ŘÍHA, Jiří. § 334a [Nařízení výkonu trestu domácího vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 3837.

nařízení výkonu trestu je opatřením, jsou k němu oprávněni i vyšší soudní úředník a asistent soudce.²⁶⁶

4.1.1. Spolupráce s probačním úředníkem

Zatímco trest odnětí svobody je univerzální trest, který lze teoreticky udělit pokaždé, trest domácího vězení lze udělit jen v určitých případech u určitých pachatelů. O tom, zda se trest domácího vězení pachateli udělí, rozhoduje nakonec vždy soudce, ale jako pomůcku může využít zprávu probačního úředníka. Ta může také sloužit ke správné individualizaci a konkretizaci trestu. V některých případech je dokonce zpráva probačního úředníka obligatorní podmínkou udělení trestu. Jde o případy, kdy soudce rozhoduje o trestu domácího vězení podle § 314e odst. 4 tr. řádu trestní příkazem.²⁶⁷ Trestní příkaz je zjednodušené rozhodnutí, které se využívá u méně složitých případů, u nichž není zapotřebí provádět dokazování v hlavním líčení, jelikož je skutkové zjištění dostatečně jasné na základě spisu, který byl soudu předložen společně s obžalobou.²⁶⁸ V případě, kdy samosoudce chce domácí vězení trestním příkazem udělit, musí si nejdříve vyžádat zprávu probačního úředníka, která obsahuje zjištění, zda lze trest vykonat a jaké je stanovisko obviněného.²⁶⁹ Soudce je poté povinen ke zprávě při rozhodování přihlídnout, ale není jejím stanoviskem vázán a může o trestu domácího vězení rozhodnout i při negativním stanovisku probačního úředníka.²⁷⁰ Vzorem tohoto ustanovení byla podobná úprava u trestu obecně prospěšných prací, která se v praxi ukázala jako prospěšná.²⁷¹ Jedna z podmínek udělení trestu domácího vězení je podle § 60 odst. 1 skutečnost, že vzhledem k osobě a poměrům pachatele postačí uložení tohoto trestu. Proto je potřeba tyto poměry před uložení trestu zjistit a to činí probační úředník ve zprávě. Kromě toho obsahuje zpráva i stanovisko odsouzeného, které má také odraz v hmotněprávních podmínkách trestu domácího vězení. Reflektuje to podmínku písemného slibu, kterým se pachatel zavazuje, že bude ve stanoveném době ve stanoveném obydlí. Pokud

²⁶⁶ DRAŠTÍK, Antonín; FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád, Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2017, s. 903.

²⁶⁷ ŘÍHA, Jiří. § 334a [Nařízení výkonu trestu domácího vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 3832.

²⁶⁸ ŠÁMAL, Pavel. § 314e [Trestní příkaz]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád I, II, III*. 7. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013, s. 3571.

²⁶⁹ Ustanovení § 314e odst. 4 tr. řádu.

²⁷⁰ ŠÁMAL, Pavel. § 314e [Trestní příkaz]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád I, II, III*. 7. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013, s. 3579.

²⁷¹ Tamtéž, s. 3578.

by probační úředník zjistil, že stanovisko pachatele je negativní, jde o značnou překážku udělení trestu.²⁷²

I přesto, že povinnost vyžádat si zprávu probačního úředníka má soudce pouze v případech, kdy je trest ukládán trestním příkazem, je vhodné, aby si ji soudce pořídil i v případech, kdy rozhoduje rozsudkem. Po vydání rozsudku by totiž bez předchozího šetření mohly nastat problémy bránící výkonu trestu, jako například nesnadné určování obydlí, ve kterém má odsouzený vykonat trest. Navíc je tento postup i pro soud hospodárnější a ušetří tím čas. Pokud si i přesto soud zprávu nevyžádá, měl by si sám nebo pomocí policejního orgánu dané informace obstarat, aby nedošlo k prakticky okamžité přeměně na trest odnětí svobody podle § 61 tr. zák.²⁷³

Přesto je vhodnější, aby soudce vyžádal zprávu od probačního úředníka. Ten je v dané problematice zkušenější a ví, na co se při posuzování zaměřit. Navíc také lépe zná dané prostředí a danou sociální skupinu. Navíc vykonává následnou kontrolu trestu podle § 334b, takže tyto poznatky bude muset zjistit v každém případě.²⁷⁴

I když je u rozsudku vhodné mít zprávu probačního úředníka, a u trestního příkazu to je dokonce povinné, v praxi se tak neděje. Podle výzkumného projektu Institutu pro kriminologii a sociální prevenci u trestního příkazu mají tuto zprávu zhruba jen dvě třetiny soudců, a u rozsudku dokonce méně než jedna pětina soudců. Na druhou stranu pokud stanovisko probačního úředníka soudce k dispozici má, ve zhruba třech čtvrtinách se jím řídí a rozhodne podle něj. Významnost zprávy probačního úředníka lze vidět i v případě úspěšnosti sankce, tedy jestli je trest úspěšně vykonán či jestli je přeměněn na trest odnětí svobody kvůli porušení trestu. U rozhodování trestním příkazem je úspěšný výkon o zhruba o 15 % častější než u trestních příkazů bez této zprávy.²⁷⁵

Průběh šetření probačního úředníka začíná úvodní konzultací, kde se s obviněným seznámí a zjistí o něm základní údaje. Následuje návštěva bydliště obviněného, po které se vypracuje stanovisko probační a mediační služby k možnosti výkonu trestu domácího vězení. V tom jsou obsaženy informace o poměrech obviněného, jako je jeho rodinná situace (s kým žije), finanční situace (jaké je jeho zaměstnání, jak je časově náročné, výše příjmů, budoucí plány),

²⁷² Tamtéž, s. 3579.

²⁷³ ŘÍHA, Jiří. § 334a [Nařízení výkonu trestu domácího vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 3832.

²⁷⁴ Tamtéž.

²⁷⁵ Přednáška JUDr. Jany Hulmákové, Ph.D. „Aktuální poznatky z výzkumu IKSP k ukládání trestů“ na konferenci „Ukládání trestů a jejich výkon“ právnické fakulty Univerzity Karlovy dne 4. června 2020.

obydlí (kde žije, velikost obydlí) a sociální situace (denní režim, volnočasové aktivity, duchovní život). Stanovisko dále obsahuje postoj k trestnému činu, který odsouzený spáchal, tedy zda činu lituje a jak plánuje odčinit způsobenou škodu (zde může být vyjádřeno i stanovisko poškozeného). Dále probační úředník charakterizuje jednání s obviněným, jak s ním obviněný spolupracoval. Na závěr je samotné stanovisko probačního úředníka, který uložení trestu domácího vězení buď doporučí, či nedoporučí.²⁷⁶ V praxi více než čtyři pětiny zpráv doporučují udělení alternativního trestu.²⁷⁷ O tomto stanovisku je obviněný vyzooměn a může se k němu vyjádřit. Se stanoviskem probační úředník zajistí i písemný slib obviněného, který je potřeba k udělení trestu.²⁷⁸

V momentu, kdy rozhodnutí ukládající trest domácího vězení nabyde právní moci, musí předseda senátu nařídít výkon trestu. Může čerpat ze zprávy probačního úředníka, pokud si takovou zprávu vyžádal, popřípadě může probačního úředníka požádat o doplňující informace. Pokud ovšem soud s probačním úředníkem nespolečně pracoval, může s ním spolupracovat až po rozhodnutí o trestu. Samotné šetření probačního úředníka probíhá obdobně jako u šetření před vydáním rozhodnutím. Liší se výstup, kterým je v tomto případě Projednání podmínek výkonu trestu domácího vězení.²⁷⁹

4.1.2. Počátek výkonu trestu domácího vězení

V nařízení výkonu trestu domácího vězení má předseda senátu stanovit počátek výkonu trestu.²⁸⁰ Jediné omezení, které ze zákona má, je obsaženo v § 334a odst. 2 tr. řádu, kdy je stanoveno, že má počátek stanovit tak, aby si odsouzený mohl obstarat své záležitosti. Za tyto záležitosti lze označit například záležitosti rodinné, pracovní, popřípadě vyřešení podmínek nájmu, ve kterém má odsouzený vykonat trest domácího vězení.²⁸¹

Samotný počátek trestu by sice měl být stanoven podle zásady rychlosti a bezodkladnosti výkonu trestu,²⁸² na druhou stranu předseda senátu musí respektovat zásadu humanity,

²⁷⁶ ŘÍHA, Jiří. § 334a [Nařízení výkonu trestu domácího vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 3833.

²⁷⁷ Přednáška JUDr. Jany Hulmákové, Ph.D. „Aktuální poznatky z výzkumu IKSP k ukládání trestů“ na konferenci „Ukládání trestů a jejich výkon“ právnické fakulty Univerzity Karlovy dne 4. června 2020.

²⁷⁸ ŘÍHA, Jiří. § 334a [Nařízení výkonu trestu domácího vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 3834.

²⁷⁹ Tamtéž, s. 3836.

²⁸⁰ Ustanovení § 334a odst. 1 písm. a) tr. řádu.

²⁸¹ DRAŠTÍK, Antonín; FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád, Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2017, s. 903.

²⁸² ŘÍHA, Jiří. § 334a [Nařízení výkonu trestu domácího vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 3838.

vycházející z § 37 odst. 2 tr. zák., která vylučuje ponížení lidské důstojnosti výkonem trestní sankce.²⁸³ Daný počátek trestu bude značně individuální, jelikož množství záležitostí, které potřebuje odsouzený vykonat, se bude u každého odsouzeného lišit. Délka se může také prodloužit v případech, kdy soudce nespolečně pracoval s probačním úředníkem před výkonem trestu. O posunutí počátku výkonu trestu může i odsouzený požádat.²⁸⁴

Samotná maximální délka lhůty pro obstarání záležitostí u trestu domácího vězení v zákoně stanovená není. Analogicky ale tuto lhůtu najdeme v § 321 odst. 2 tr. řádu u trestu odnětí svobody, kde ji zákonodárce stanovil na jeden měsíc. Jelikož trest odnětí svobody je větším zásahem než trest domácího vězení, lze logicky předpokládat, že by lhůta měla být u trestu domácího vězení kratší.²⁸⁵ Přibližně by se tak mělo jednat o zhruba 14 dnů, přičemž v odůvodněných případech více.²⁸⁶ Případná delší lhůta by zasahovala a nahrazovala smysl odkladu výkonu trestu odnětí svobody podle § 334d odst. 1 tr. řádu.²⁸⁷ O tomto odkladu se rozhoduje usnesením a je proti němu možné podat stížnost, což proti nařízení výkonu trestu možné není.²⁸⁸

4.1.3. Místo výkonu trestu domácího vězení

Zatímco počátek výkonu trestu rozvíjel § 334a odst. 2 tr. řádu, místo výkonu upravuje odst. 3. Stanovuje, že soudce má stanovit místo výkonu trestu v obydlí, ve kterém má trvalý pobyt, popřípadě se v něm zdržuje. Jde tedy o takové obydlí, ke kterému má odsouzený nějaký stabilní právní vztah, díky němuž mu je umožněno v daném obydlí setrvat po dobu výkonu trestu.²⁸⁹

Místo trvalého pobytu upravuje zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů. Zákon stanovuje, že místem trvalého občana je adresa pobytu vedená v registru obyvatel. Tuto adresu si občan volí, přičemž má jít zpravidla o místo, kde má rodinu či práci. Každý občan může mít místo trvalého pobytu jen jedno a to je označeno

²⁸³ DRAŠTÍK, Antonín; FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád, Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2017, s. 903.

²⁸⁴ ŘÍHA, Jiří. § 334a [Nařízení výkonu trestu domácího vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK). 2. vydání.* Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 3838.

²⁸⁵ DRAŠTÍK, Antonín; FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád, Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2017, s. 903.

²⁸⁶ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. 2. vydání.* Praha: Leges, 2014, s. 326.

²⁸⁷ DRAŠTÍK, Antonín; FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád, Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2017, s. 903.

²⁸⁸ ŘÍHA, Jiří. § 334a [Nařízení výkonu trestu domácího vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK). 2. vydání.* Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 3838.

²⁸⁹ DRAŠTÍK, Antonín; FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád, Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2017, s. 904.

číslem popisným, evidenčním nebo orientačním.²⁹⁰ V praxi soud údaj trvalého pobytu zjišťuje elektronicky v databázi centrální evidence obyvatel.²⁹¹

Ideálně má informace o trvalém pobytu soud zjištěn ještě před vynesemím rozsudku o trestu domácího vězení díky zprávě probačního úředníka, popřípadě až po odsuzujícím rozsudku před nařízením výkonu trestu díky projednání podmínek výkonu trestu domácího vězení opět probačním úředníkem.²⁹² Soud může provést i vlastní šetření, lepší variantou je ovšem jednání probačního úředníka.²⁹³

V případech, kdy trest v místě trvalého pobytu nejde vykonat, určí předseda senátu místo, ve kterém se odsouzený zdržuje. I k tomuto místu je ovšem zapotřebí mít právní vztah, který mu umožňuje v něm přebývat po výkonu trestu domácího vězení.²⁹⁴ Zpravidla půjde o případy, kdy má odsouzený přihlášený trvalý pobyt na obecním úřadu.²⁹⁵

Při výběru obydlí má předseda senátu přihlížet i k osobním a rodinným poměrům, k místu výkonu zaměstnání a k dopravě do zaměstnání.²⁹⁶ Dále musí předseda senátu přihlížet ke stavu obydlí. Zda má dostačující technický stav a vybavení nebo zda v obydlí nebydlí větší počet osob. V případě, kdy jediné možné obydlí je nevyhovující, může předseda senátu odložit výkon trestu podle § 334d odst. 1 tr. řádu. Takto by měl ovšem předseda senátu postupovat pouze v případě, že se dá očekávat, že se poměry zlepší a bude možnost trest vykonat. V případě potřeby je možné obydlí, ve kterém má odsouzený trest domácího vězení vykonat, změnit podle § 334e odst. 1 tr. řádu.²⁹⁷

4.2. Odklad a přerušování výkonu trestu domácího vězení

Pokud zahájení trestu domácího vězení není možné nebo by jeho zahájení bylo nepřiměřeně tvrdé, a tudíž nespravedlivé, může předseda senátu odložit výkon trestu. V § 334d odst. 1 tr. řádu, který odklad a přerušování výkonu trestu upravuje, nejsou dány konkrétní důvody, které musí nastat, aby se trest odložil. Jako vodítko lze použít § 322 a § 323 tr. řádu, které upravují

²⁹⁰ Ustanovení § 10 odst. 1 zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů.

²⁹¹ ŘÍHA, Jiří. § 334a [Nařízení výkonu trestu domácího vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 3840.

²⁹² Tamtéž.

²⁹³ Viz kapitola č. 5.2. Spolupráce s probačním úředníkem.

²⁹⁴ DRAŠTÍK, Antonín; FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád, Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2017, s. 904.

²⁹⁵ ŘÍHA, Jiří. § 334a [Nařízení výkonu trestu domácího vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 3840.

²⁹⁶ Ustanovení § 334a odst. 3 tr. řádu.

²⁹⁷ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 326.

odklad trestu odnětí svobody. O nemožnost zahájení půjde například v situaci, kdy odsouzený má vykonat trest odnětí svobody, pobyt ve zdravotnickém ústavu za účelem vyšetření duševního stavu nebo hospitalizaci ve zdravotnickém zařízení.²⁹⁸ Oproti tomu nepřiměřená tvrdost zahájení výkonu trestu může být například vyřízení nezbytných rodinných záležitostí nebo služební cesta. V těchto případech předseda senátu výkon odloží, pokud nestačí pozdější počátek výkonu trestu podle § 334a odst. 1 tr. řádu.²⁹⁹

Pokud už výkon trestu domácího vězení běží a nastanou výše uvedené důležité důvody, může předseda senátu výkon trestu přerušit. Stejně jako u odkladu výkonu jde o postup fakultativní, o kterém rozhoduje předseda senátu. Kromě výše uvedených důvodů může jít i o případy, kdy se výrazně změní poměry odsouzeného, ale ještě nedošlo ke změně výkonu trestu podle § 334e. V praxi se tak stane například u vykazání odsouzeného z obydlí, po dobu zajištění nového obydlí pro výkon trestu.³⁰⁰

O důvodech odkladu nebo přerušení se předseda senátu dozví převážně od odsouzeného, ale je možné se o důvodech dozvědět i od probačního úředníka či z vlastní činnosti.³⁰¹ Předseda senátu výkon trestu odloží nebo přeruší na potřebnou dobu, která nemusí být v usnesení uvedena, jelikož předseda senátu odklad nebo přerušení může odvolat podle § 334d odst. 2 tr. řádu.³⁰² Zákon nestanovuje nejdelší možnou dobu, po kterou může být trest odložen anebo přerušen. Je důležité ale zdůraznit, že by mělo jít o trvání přechodné. V případě, že by se přechodné důvody staly důvody trvalými, například odsouzený onemocněl nevyлéčitelnou smrtelnou nemocí, může soud upustit od výkonu trestu.³⁰³

Pokud důvody, kvůli kterým byl výkon trestu odložen či přerušen, pominou, předseda senátu odklad či přerušení odvolá.³⁰⁴ V tomto případě jde o postup obligatorní a předseda senátu by podle zásad rychlosti a bezodkladnosti výkonu trestu měl o odvolání rozhodnout hned poté, co se o pominutí důvodů dozvěděl.³⁰⁵

²⁹⁸ ŘÍHA, Jiří. § 334d [Odklad a přerušení výkonu trestu domácího vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 3853.

²⁹⁹ DRAŠTÍK, Antonín; FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád, Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2017, s. 910.

³⁰⁰ ŘÍHA, Jiří. § 334d [Odklad a přerušení výkonu trestu domácího vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 3854.

³⁰¹ Tamtéž.

³⁰² ŠCERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 330.

³⁰³ ŘÍHA, Jiří. § 334d [Odklad a přerušení výkonu trestu domácího vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 3854.

³⁰⁴ Ustanovení § 334d odst. 2 tr. řádu.

³⁰⁵ DRAŠTÍK, Antonín; FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád, Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2017, s. 910.

Jelikož během odkladu nebo přerušení se trest nevykonává, z logiky věci se doba, po kterou byl trest odložen nebo přerušen nezapočítává do doby výkonu trestu.³⁰⁶ U odkladu výkonu se začne trest započítávat, až ve chvíli, kdy odpadne překážka, kvůli které byl trest odložen, nebo nabytím právní moci usnesení o odvolání odkladu. U přerušení se doba výkonu staví a doba výkonu před přerušení a po přerušení se sčítá.³⁰⁷

Usnesení se oznamuje doručením opisu odsouzenému i státnímu zástupci a vyzumívá se probační úředník. Proti usnesení lze podat stížnost, která má odkladný účinek. Může ji podat jak odsouzený, tak státní zástupce.³⁰⁸

4.3. Změna výkonu trestu domácího vězení

Pokud dojde k takovým skutečnostem, kvůli kterým trest domácího vězení vůbec vykonávat nejde nebo by kvůli nim byl jeho výkon v rozporu se zásadou přiměřenosti trestní sankce, je možné výkon trestu domácího vězení změnit tak, aby se v jeho výkonu mohlo dál pokračovat, ať už jde o změnu místo výkonu, časového rozsahu, kdy odsouzený musí být v obydlí, anebo změna přiměřených omezení či povinností. Musí jít o důležité důvody trvalého rázu, u dočasných by stačilo přerušení výkonu trestu po dobu přetrvávání daného důvodu.³⁰⁹ Zda je důvod, kvůli kterému by se měl trest změnit, dostatečně závažný, se posuzuje individuálně u každého případu zvlášť. Přihlíží se ke stejným okolnostem a poměrům, ke kterým se přihlíželo u nařízení výkonu trestu. Předseda senátu musí při posuzování, zda je daný důvod dostatečně závažný pro změnu trestu, na jednu stranu přihlížet k situaci odsouzeného, na stranu druhou nemůže slepě ustupovat odsouzenému, kdyby jeho hlavním záměrem bylo snižování rozsahu trestu.³¹⁰

O změně trestu rozhoduje předseda senátu soudu, který o trestu rozhodoval v prvním stupni. Rozhoduje usnesením, proti kterému je možné podat stížnost s odkladným účinkem,³¹¹ buď ze své vlastní iniciativy, nebo na návrh odsouzeného, státního zástupce nebo probačního

³⁰⁶ Ustanovení § 334d odst. 3 tr. řádu.

³⁰⁷ ŘÍHA, Jiří. § 334d [Odklad a přerušení výkonu trestu domácího vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 3854.

³⁰⁸ DRAŠTÍK, Antonín; FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád, Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2017, s. 897.

³⁰⁹ Tamtéž s. 912.

³¹⁰ ŘÍHA, Jiří. § 334e [Změna trestu domácího vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 3858.

³¹¹ Ustanovení § 334e odst. 2 tr. řádu.

úředníka.³¹² K návrhu by měl návrhovač přidat i popis skutkových okolností, které popisují důvod, kvůli kterému požaduje změnu výkonu trestu, popřípadě pokud existují listinné důkazy, tak k návrhu přidat i ty. V návrhu by měl zahrnout i návrh vyřešení daného problému, tedy jak by měl být trest dál vykonáván.³¹³

Prvním parametrem, který může předseda senátu změnit, je místo výkonu trestu. Může jít o problémy faktické, kdy trest v daném obydlí vykonávat nejde, jako třeba ukončení nájemní smlouvy, popřípadě o důvody, které činí trest nepřiměřený a změna obydlí by byla pro odsouzeného výhodnější, jako třeba důvody rodinné nebo změna zaměstnání.³¹⁴ Tato změna je také nutná v případech, kdy došlo k vykázání odsouzeného z obydlí. Může tak nastat například vykázáním policistou po dobu 10 dní.³¹⁵ Změna místa výkonu by ale neměla nastávat příliš často, jelikož instalace zařízení pro elektronický monitoring je finančně nákladná.³¹⁶

Dále se může změnit i vymezení doby, po kterou musí být odsouzený přítomen v obydlí, nejčastěji z důvodu změny zaměstnání, či přeražení na jinou práci. Předseda senátu musí při změně ctít zásadu *reformatio in peius* a nesmí tedy uložit přísnější vymezení, než bylo uloženo doposud. Musí tedy stanovit buď stejný, nebo nižší počet hodin týdně, během kterých musí odsouzený trest vykonávat. I pokud stanoví počet nižší, neměl by se počet příliš odlišovat od původní výměry.³¹⁷ Pokud bude odsouzený nově vykonávat zaměstnání, které vyžaduje rozdílný rozsah v různých týdnech, musí předseda senátu vymežit danou dobu tak, aby v průměru nepřesahovala původní rozsah výkonu trestu.³¹⁸

Předseda senátu může změnit i omezení a povinnosti, pokud byly společně s trestem domácího vězení uloženy. V tomto případě záleží především na typu daného omezení či povinnosti. Například povinnost zdržet se hraní hazardních her či požívání alkoholu nebude zrušena pravděpodobně v žádném případě. Oproti tomu vykonání veřejné omluvy či výcviku

³¹² DRAŠTÍK, Antonín; FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád, Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2017, s. 914.

³¹³ ŘÍHA, Jiří. § 334e [Změna trestu domácího vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 3861.

³¹⁴ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 331.

³¹⁵ Ustanovení § 44 odst. 1 a 2 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

³¹⁶ ŘÍHA, Jiří. § 334e [Změna trestu domácího vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 3858.

³¹⁷ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 331.

³¹⁸ ŘÍHA, Jiří. § 334e [Změna trestu domácího vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 3858.

pro získání vhodné pracovní kvalifikace může být v některých situacích již nadbytečné. I zde platí zákaz změny k horšímu a předseda senátu nesmí dané omezení či povinnosti zpřísnit.³¹⁹

4.4. Upuštění od výkonu trestu domácího vězení

Zatímco v některých případech se trest domácího vězení odloží, přeruší, změní nebo přemění na trest jiný, v některých případech se od jeho výkonu úplně upustí a trest se vůbec nevykoná. Může se tak stát jak před zahájením výkonu, tak během jeho výkonu. Navíc se tak může stát i v době, kdy je trest přerušen. Tato situace nejčastěji nastává v situaci, kdy se o nemoci, kvůli které je trest přerušen, zjistí, že je nakonec trvalého charakteru a dojde tak k upuštění od potrestání.³²⁰

Od potrestání se může upustit, pokud má být odsouzený vydán do jiného státu nebo předán do jiného členského státu Evropské unie.³²¹ V těchto případech rozhoduje ministr spravedlnosti, přičemž proti tomuto rozhodnutí není opravný prostředek. Při rozhodování se přihlíží k chování odsouzeného ve výkonu trestu, popřípadě zda uhradil škodu.³²²

Obdobně rozhoduje soud i v případech, kdy je odsouzenému udělen trest vyhoštění. Tato situace může nastat jen u cizinců, jelikož trest vyhoštění je možné uložit jen jim. I když ve všech ostatních případech týkajících se výkonu trestu rozhoduje předseda senátu, v tomto případě rozhoduje celý senát, i když je nutné upozornit, že ve většině případů bude rozhodovat samosoudce.³²³

Zatímco při upuštění od výkonu trestu rozhoduje soud či ministr spravedlnosti fakultativně, tedy může si vybrat, zda od trestu upustí, nebo ne, rozhodnutí o vykonání trestu soud vydat musí. Jde o situace, kdy sice bylo rozhodnuto o upuštění od výkonu, avšak důvod, kvůli kterému tak bylo učiněno, nakonec nenastal. Je to především z toho důvodu, aby se odsouzený nevyhnul potrestání. I pokud o upuštění rozhodl ministr spravedlnosti, o rozhodnutí vykonání zbytku trestu rozhoduje soud. Děje se tak v případě, kdy nedošlo

³¹⁹ Tamtéž.

³²⁰ ŘÍHA, Jiří. § 334f [Upuštění od výkonu trestu domácího vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 3863.

³²¹ DRAŠTÍK, Antonín; FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád, Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2017, s. 915.

³²² ŘÍHA, Jiří. § 334f [Upuštění od výkonu trestu domácího vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 3864.

³²³ Tamtéž.

k vydání nebo předání do cizího státu, nedošlo k vyhoštění nebo se odsouzený po vydání, předání nebo vyhoštění vrátil do České republiky.³²⁴

Zvláštním případem upuštění od výkonu trestu je upuštění z důvodu nevyléčitelné životu nebezpečné nemoci, nevyléčitelné duševní nemoci nebo z obdobných důvodů, jako třeba osobní péče o blízkou osobu závažně nemocnou.³²⁵ Jako nevyléčitelnou životu nebezpečnou nemoc lze uvést například Alzheimerovou nemoc či AIDS. O lékařském stavu odsouzeného si soud opatří lékařskou zprávu, popřípadě znalecký posudek. Vždy je potřeba posoudit, jak moc brání onemocnění výkonu trestu v konkrétním případě. Jen proti tomuto upuštění od výkonu trestu je přípustná stížnost s odkladným účinkem.³²⁶

³²⁴ Tamtéž.

³²⁵ DRAŠTÍK, Antonín; FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád, Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2017, s. 916.

³²⁶ ŘÍHA, Jiří. § 334f [Upuštění od výkonu trestu domácího vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 3867.

5. Kontrola výkonu trestu domácího vězení

Trest domácího vězení je založen na vzájemné důvěře státu a odsouzeného. Odsouzený slibuje, že trest bude vykonávat, a na oplátku nemusí být ve vězení. Jelikož výkon trestu domácího vězení spočívá pouze na tom, zda ho bude odsouzený dobrovolně vykonávat, je jeho kontrola z pohledu smysluplnosti tohoto trestu nejdůležitějším prvkem, a zároveň i prvkem nejproblematictějším a nejdiskutovanějším.³²⁷

Kontrola výkonu trestu domácího vězení spočívá především v namátkových kontrolách úředníkem Probační a mediační služby a užití elektronického kontrolního systému. Kromě toho spočívá kontrola výkonu trestu jak ve vedení dokumentace o úkonech spojených s kontrolou, tak v kontrole povinností a omezení stanovených soudem, včetně kontroly, zda odsouzený nahrazuje způsobenou škodu. V neposlední řadě se i prověřují důvody porušení podmínek trestu a v případě porušení těchto podmínek se informuje soud.³²⁸

5.1. Dvojitá kontrola výkonu trestu domácího vězení

Při vytváření právní úpravy trestu domácího vězení se nejdříve zvažovalo, že by kontrolu vykonávala Policie ČR, ale od toho plánu bylo upuštěno.³²⁹ Nakonec byla kontrola svěřena do agendy Ministerstva spravedlnosti ve spolupráci s Probační a mediační službou. Kontrola je vykonávána dvěma způsoby, a to namátkovou kontrolou probačním úředníkem a elektronickým kontrolním systémem.³³⁰ Užití jedné metody kontroly přitom nevylučuje užití metody druhé. Naopak současné užití obou metod přináší mnohé výhody.³³¹

Elektronický kontrolní systém umožňuje nepřetržitou kontrolu nad tím, zda se odsouzený zdržuje v obydlí v daném čase. Pouhé využívání namátkových kontrol nejenže zatěžuje Probační a mediační službu, zároveň nekontroluje celou dobu výkonu trestu, ale pouze jen malou část. Odsouzený by tak mohl spoléhat na to, že v době, kdy se nebude zdržovat v obydlí, probační úředník nepřijde.³³² Na druhou stranu probační úředník kontroluje, zda

³²⁷ ŘÍHA, Jiří. § 334b [Kontrola výkonu trestu domácího vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 3842.

³²⁸ Ustanovení § 1 vyhlášky č. 456/2009 Sb., o kontrole výkonu trestu domácího vězení.

³²⁹ Tamtéž.

³³⁰ ŘÍHA, Jiří. § 334b [Kontrola výkonu trestu domácího vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 3843.

³³¹ DRAŠTÍK, Antonín; FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád, Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2017, s. 906.

³³² ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 327.

odsouzený dodržuje stanovené povinnosti či omezení a řeší problémy odsouzeného s výkonem trestu.³³³

Je důležité upozornit na to, že elektronický kontrolní systém, začal být využíván až ve druhé půlce roku 2018. To znamená, že přes 8 a půl roku existoval v české právní úpravě trest, který nebylo možné dostatečně kontrolovat. Nejenže Probační a mediační služba neměla dostatečnou kapacitu na to, aby vykonávala opakované a časté kontroly odsouzených, ale problém nastává i v provádění kontrol. Jelikož trest domácího vězení je vykonáván především ve večerních a nočních hodinách, správně by měl probační úředník kontroly provádět právě v nočních hodinách, což může silně narušit život jak odsouzeného, tak i ostatních členů domácnosti.³³⁴

Jako alternativa se nabízelo využití pevné telefonní linky, avšak tato alternativa měla dva problémy. Prvním byla skutečnost, že probační úředník musel mít dobré znalosti i o hlasu odsouzeného, což může být značně problematické, zvlášť když vykonává kontrolu nad větším počtem odsouzených. Druhým problémem byla skutečnost, že docházelo k nahrazování pevných linek mobilními telefony, u kterých tato kontrola není možná.³³⁵

V dané situaci mohlo být lepší, aby trest domácího vězení do zajištění elektronického kontrolního systému vůbec ukládán nebyl, jelikož neexistence pořádné kontroly v očích veřejnosti, odsouzených a soudců značně oslabila důvěru v tento trest.³³⁶ Vzhledem k počtu udělených trestů domácího vězení po zajištění elektronického kontrolního systému se tato úvaha zdá opodstatněná.

5.2. Kontrola Probační a mediační službou

5.2.1.O Probační a mediační službě

Vznik probační služby lze dohledat až na přelom 18. a 19. století, kdy se americký obuvník John August začal starat o pachatele trestných činů. Výsledkem jeho dlouhotrvající práce byl první zákon o probaci z roku 1878, který byl přijat ve státu Massachusetts.³³⁷ V České republice bylo nejdříve založeno Sdružení pro rozvoj sociální práce v trestní justici v roce

³³³ ŠTERN, Pavel, OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka a Dagmar DOUBRAVOVÁ, ed. *Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů*. Praha: Portál, 2010, s. 25.

³³⁴ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 328.

³³⁵ Tamtéž s. 366–367.

³³⁶ Tamtéž s. 329.

³³⁷ Přednáška PhDr. Andrei Matouškové „*Jak funguje naše probace aneb kdo od ní co očekáváme*“ na konferenci „*Ukládání trestů a jejich výkon*“ právnické fakulty Univerzity Karlovy dne 4. června 2020.

1994, které bylo jakýmsi předchůdcem Probační a mediační služby v České republice a kterou založili studenti a přednášející Univerzity Karlovy.³³⁸ Dalším významným momentem bylo zřízení míst probačních úředníků u všech okresních soudů ministrem spravedlnosti na základě usnesení vlády č. 341. Přestože byli na tato místa nejčastěji dosazováni soudní úředníci, kteří dohlíželi především na formality, například u výkonu obecně prospěšných prací, začali do justice pronikat první kvalifikovaní sociální pracovníci.³³⁹³⁴⁰

Pozitivní zkušenost s těmito úředníky znamenala vytvoření zákona o Probační a mediační službě v roce 2000, který navrhl Otakar Motejl, tehdejší ministr spravedlnosti.³⁴¹ Přijetím tohoto zákona vzniká v roce 2001 státní organizace, která má celostátní působnost.³⁴² To znamená, že tato organizace poskytuje mediaci a vykonává probaci po celé České republice ve věcech projednávaných v trestním řízení.³⁴³

Probaci tento zákon chápe jako dohled nad pachatelem, kontrolu výkonu trestů kromě trestu odnětí svobody, kontrolování odsouzeného, který je ve zkušební době podmíněného propuštění a poskytnutí individuální pomoci pachateli.³⁴⁴

V čele Probační a mediační služby stojí ředitel, který se stará především o personální, organizační a materiální vedení Probační a mediační služby.³⁴⁵ Ředitele jmenuje ministr spravedlnosti, kterému za organizaci Probační a mediační služby odpovídá.³⁴⁶ Od roku 2016 je ředitelkou PhDr. Andrea Matoušková.³⁴⁷ Ředitel kromě zajištění chodu Probační a mediační služby také řídí další činnosti, jako například činnost vzdělávací či informační. Dále také rozvíjí mezinárodní spolupráci v oblasti probace a mediace a prošetřuje stížnosti.³⁴⁸

³³⁸ MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ, ed. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. 2. vydání. Praha: Portál, 2010, s. 288.

³³⁹ ŠTERN, Pavel, OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka a Dagmar DOUBRAVOVÁ, ed. *Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů*. Praha: Portál, 2010, s. 12.

³⁴⁰ MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ, ed. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. 2. vydání. Praha: Portál, 2010, s. 288.

³⁴¹ ŠTERN, Pavel, OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka a Dagmar DOUBRAVOVÁ, ed. *Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů*. Praha: Portál, 2010, s. 13.

³⁴² MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ, ed. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. 2. vydání. Praha: Portál, 2010, s. 289.

³⁴³ Ustanovení § 1 odst. 1 zákona č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě.

³⁴⁴ Ustanovení § 2 odst. 1 zákona č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě.

³⁴⁵ Ustanovení § 3 odst. 1 zákona č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě.

³⁴⁶ ŠÁMAL, Pavel. § 3 [Organizace Probační a mediační služby]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 2918.

³⁴⁷ *Představitelé Probační a mediační služby. Probační a mediační služba České republiky* [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/vedeni-sluzby/>

³⁴⁸ Oddíl II. čl. 3 statutu Probační a mediační služby ČR.

Probační a mediační služba se skládá z jednotlivých středisek, které působí v sídlech okresních soudů. Ty se pak mohou dělit na specializovaná oddělení. Jednotlivá střediska řídí a kontrolují činnost regionální vedoucí.³⁴⁹

Ministerstvu spravedlnosti pomáhá jako poradní orgán Rada pro probaci a mediaci. Jednotlivé členy jmenuje ministr spravedlnosti a rada zejména navrhuje pravidla a standardy probační a mediační činnosti, projednává koncepce a vyjadřuje se ke jmenování a odvolávání vedoucích jednotlivých středisek.³⁵⁰

5.2.2. Činnost Probační a mediační služby v rámci kontroly domácího vězení

Trestní řád stanovuje, že je to Probační a mediační služba, která zajišťuje kontrolu výkonu trestu domácího vězení. To je dále rozvedeno ve vyhlášce č. 456/2009 Sb. Nejde jen o namátkovou kontrolu probačními úředníky, ale i u kontroly elektronickým kontrolním systémem hraje Probační a mediační služba důležitou roli.³⁵¹

Spolupráce s probačním úředníkem je ideálně zahájena již v řízení před soudem, kdy probační úředník předá soudci stanovisko, zda je možné vzhledem k poměrům pachatele trest domácího vězení udělit. Další spolupráce následuje poté, co odsuzující rozsudek nabyl právní moci. Zde probační úředník zjišťuje potřebné podklady pro rozhodnutí o stanovení počátku a místa, kde se bude trest vykonávat.³⁵²

Hlavní role probačního úředníka ale nastává při kontrole. Pokud tak neučinil již dříve, musí probační úředník nejpozději na počátku výkonu trestu poučit odsouzeného o omezeních a povinnostech, které souvisí s výkonem trestu. Stejně tak musí poučit i osoby, které s odsouzeným sdílejí obydlí, kde trest vykonává.³⁵³

Kromě namátkových kontrol probační úředník dohlíží na dodržování stanovených omezení a povinností a vyhodnocuje jejich plnění. Totéž platí i pro náhradu škody či nemajetkové újmy. Důležitou úlohu hraje i v resocializaci. I když je jedním ze smyslů trestu domácího vězení snaha o udržení vazeb odsouzeného, může tento trest vést k sociálnímu odloučení. Proto mu má probační úředník poskytovat pomoc, aby odsouzený nejen během výkonu trestu

³⁴⁹ Oddíl II. čl. 4 a 5 statutu Probační a mediační služby ČR.

³⁵⁰ Ustanovení § 12 zákona č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě.

³⁵¹ ŘÍHA, Jiří. § 334b [Kontrola výkonu trestu domácího vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 3843.

³⁵² DRAŠTÍK, Antonín; FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád, Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2017, s. 907.

³⁵³ Ustanovení § 3 vyhlášky č. 456/2009 Sb., o kontrole výkonu trestu domácího vězení.

vedl řádný život. O výkonu trestu podává probační úředník zprávu soudu každých šest měsíců, pokud předseda senátu nestanoví jinak.³⁵⁴

I po zavedení elektronického kontrolního systému je důležitým prvkem kontroly i namátková kontrola. Odsouzený v rámci součinnosti musí umožnit probačnímu úředníkovi vstup do obydlí za účelem kontroly výkonu trestu a stanovených omezení a povinností.³⁵⁵ Tím je sice částečně prolomena ochrana domovní svobody podle čl. 12 odst. 1 LZPS, ovšem jelikož odsouzený předtím udělil výslovný slib, tak nedochází k porušování tohoto ústavně zaručeného práva.³⁵⁶ Při kontrole se probační úředník prokazuje svým služebním průkazem, zatímco odsouzený tak činí průkazem totožnosti.³⁵⁷

Kontroly činí probační úředníci vždy osobně, v noci společně s další osobou, například se strážníkem obecní policie či s jiným probačním úředníkem. Přizvaná osoba ovšem neprovádí kontrolu ani nemá právo vyžadovat vstup do obydlí. Kontrola může být provedena i telefonicky či použitím kamery, například přes aplikaci Skype.³⁵⁸ Frekvence kontrol je na posouzení probačního úředníka. Rozhoduje se přitom podle závažnosti spáchaného trestného činu a podle rizika případného maření výkonu trestu.³⁵⁹

Výsledkem kontroly je záznam kontroly, který pořizuje probační úředník.³⁶⁰ Po kontrole ho podepisuje jak probační úředník, tak odsouzený. Pokud není během kontroly přítomen, podepisuje ho jen probační úředník, zaznamená absenci odsouzeného a také důvod jeho absence, popřípadě následný telefonát.³⁶¹

Jak je uvedeno výše, probační úředník má významnou roli i u elektronického kontrolního systému. Probační úředník se účastní instalace a deinstalace zařízení elektronického kontrolního systému v obydlí odsouzeného a také podepisuje předávací protokol, který poté probační úředník předá soudu.³⁶²

³⁵⁴ ŘÍHA, Jiří. § 334b [Kontrola výkonu trestu domácího vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 3843–3844.

³⁵⁵ Ustanovení § 4 odst. 1 vyhlášky č. 456/2009 Sb., o kontrole výkonu trestu domácího vězení.

³⁵⁶ ŘÍHA, Jiří. § 334b [Kontrola výkonu trestu domácího vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 3846.

³⁵⁷ Ustanovení § 2 vyhlášky č. 456/2009 Sb., o kontrole výkonu trestu domácího vězení.

³⁵⁸ ŘÍHA, Jiří. § 334b [Kontrola výkonu trestu domácího vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 3847.

³⁵⁹ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 366.

³⁶⁰ Ustanovení § 2 vyhlášky č. 456/2009 Sb., o kontrole výkonu trestu domácího vězení.

³⁶¹ ŘÍHA, Jiří. § 334b [Kontrola výkonu trestu domácího vězení]. In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 3847.

³⁶² Ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky č. 456/2009 Sb., o kontrole výkonu trestu domácího vězení.

5.3. Kontrola elektronickým kontrolním systémem

Jak bylo napsáno na začátku této kapitoly, bez elektronického kontrolního systému trest prakticky nejde uspokojivě kontrolovat, a proto bylo jeho zavedení pro tento trest klíčové. Hlavním smyslem elektronického kontrolního systému je sledování polohy odsouzeného, tedy zda se nachází v určeném obydlí ve stanovenou dobu.³⁶³

5.3.1. Cesta k elektronickému kontrolnímu systému

Již od roku 2010, kdy nabyl účinnosti nový trestní zákoník, který znovu zavedl do právního řádu České republiky trest domácího vězení, byly snahy o pořízení elektronických náramků.³⁶⁴ Mělo tak být učiněno na základě výběrového řízení. Místo toho, aby si stát kupoval prostředky a najímal zaměstnance, kteří by elektronickou kontrolu prováděli, bylo shledáno i vzhledem ke zkušenostem ze zahraničí, že lepší cestou bude pořízení služby ze soukromého sektoru.³⁶⁵

V roce 2010 tak bylo vypsané výběrové řízení za 2 miliardy korun, které ovšem bylo zrušeno. Posléze následovaly další výběrová řízení, jako například v roce 2012 za 270 milionů korun, které bylo zrušeno po vyhlášení amnestie prezidenta Klause v roce 2013.³⁶⁶ V roce 2016 bylo vyhlášeno další výběrové řízení, do kterého se přihlásilo pět uchazečů. Během výběrového řízení se jednalo se všemi uchazeči a testovaly se jejich technologie.³⁶⁷ V roce 2017 jej vyhrála izraelská společnost SuperCom. Bylo pořízeno 280 náramků za 15,6 milionů korun, přičemž bylo naplánováno pořízení dalších 2500 náramků za 93 milionů korun v následujících 6 letech. Smlouva měla být podepsána už dříve, ale Úřad na ochranu hospodářské soutěže zahájil správní řízení a předběžným opatřením zakázal podepsání smlouvy. Probační a mediační služba sice provedla nové výběrové řízení, ve kterém si i nechala vypracovat nezávislé stanovisko, ale nakonec rozhodla stejně.³⁶⁸ Kromě náramků

³⁶³ Ustanovení § 7 odst. 1 písm. c) vyhlášky č. 456/2009 Sb., o kontrole výkonu trestu domácího vězení.

³⁶⁴ Tisková konference k zavedení elektronických náramků pro vězně do praxe ze dne 21. 9. 2018.

³⁶⁵ NAVRÁTILOVÁ, Jana. *Trest domácího vězení*. Bulletin advokacie. 2009, č. 10. s. 95.

³⁶⁶ Tisková konference k zavedení elektronických náramků pro vězně do praxe ze dne 21. 9. 2018.

³⁶⁷ *Výběrové řízení na tzv. náramky hladce pokračuje: pět dodavatelů podalo své nabídky* [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/aktuality-clanky/vyberove-rizeni-na-tzv-naramky-hladce-pokracuje-pet-dodavatelu-podalo-sve-nabidky/>

³⁶⁸ *Ministerstvo spravedlnosti znovu vybralo vítěze tendru na náramky* [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/aktuality-clanky/ministerstvo-spravedlnosti-znovu-vybralo-viteze-tendru-na-naramky/>

byl v dané ceně zahrnut i provoz monitorovacího centra a také školení probačních úředníků a ostatních zaměstnanců.³⁶⁹

Hned po pořízení prvních náramků bylo nasazeno 50 náramků odsouzeným.³⁷⁰ Na konci roku 2019 mělo zkušenost s náramky 304 osob, přičemž z velké části šlo o muže.³⁷¹ Ke dni 4. 7. 2020 nosí kontrolující náramek 141 osob, přičemž kromě osob vykonávajících trest domácího vězení ho nosí i ti, u kterých byla vazba nahrazena dohledem.³⁷²

5.3.2. Elektronický kontrolní systém

Elektronický kontrolní systém se skládá z více technických částí, které dohromady umožňují kontrolu výkonu trestu. Základem je software, který shromažďuje a vyhodnocuje informace o sledovaných osobách, zejména zda se nacházejí v určený čas tam, kde mají, nebo nemají. Dále také kontroluje sledovací zařízení, zda je dostatečně nabitě a zda se s ním nemanipuluje.³⁷³

Klíčovým zařízením je náramek, který se připevňuje odsouzenému na nohu. Jde o náramek BLUtag INT.³⁷⁴ Hmotnost náramku je 170 g a náramek je vodotěsný a odolný proti prachu.³⁷⁵ Je vyroben z hyperantialergenního plastu, takže by neměl vyvolat žádné alergické reakce.³⁷⁶ Náramek je vybaven jak rádiovými vlnami RFID, které kontrolují pobyt v obydlí, tak GPS, která snímá polohu odsouzeného mimo obydlí. Náramek také obsahuje technologie, které brání jeho sundání.³⁷⁷ Signál nejde jednoduše odstínit, například ani několika vrstvami alobalu. Pokud se to podaří, například v hliníkovém ešusu nebo v jeskyni, hned dojde k upozornění pracovníku o zmizení signálu a také vidí poslední známou polohu. Totéž nastává i při snaze o neoprávněné sundání náramku, jelikož v náramku jsou drátky, které při přestřihnutí upozorní základnovou stanicí, která na tuto skutečnost upozorní. Tento postup

³⁶⁹ *Náramky pro domácí vězení na dohled: výběrové řízení má svého vítěze* [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/aktuality-clanky/naramky-pro-domaci-vezeni-na-dohled-vyberove-rizeni-ma-sveho-viteze/>

³⁷⁰ Tisková konference k zavedení elektronických náramků pro vězně do praxe ze dne 21. 9. 2018.

³⁷¹ *Elektronický náramek zatím hlídal 304 lidí, především muže* [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/elektronicky-naramek-zatim-hlidal-304-lidi-predevsim-muze/>

³⁷² *141* [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/141-7/>

³⁷³ *Brožura se základními informacemi k elektronickému monitoringu uplatňovanému v České republice* [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/brozura/> s. 5.

³⁷⁴ Tamtéž s. 6.

³⁷⁵ *Co umí náramky pro vězně? Sledují trasu pohybu a měří alkohol od 0,2 promile* [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2018/09/umi-naramky-vezne-sleduji-trasu-pohybu-meri-alkohol-od-02-promile/>

³⁷⁶ Tisková konference k zavedení elektronických náramků pro vězně do praxe ze dne 21. 9. 2018.

³⁷⁷ *Brožura se základními informacemi k elektronickému monitoringu uplatňovanému v České republice* [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/brozura/> s. 6.

může vést i k přeměně trestu.³⁷⁸ Náramek je potřeba dobíjet, což je možné jak připojením do zásuvky, tak pomocí powerbanky, což je výhodnější, jelikož má odsouzený možnost se pohybovat.³⁷⁹

Další částí systému je základnová stanice BLUbox, což je domácí sledovací jednotka, která je napevno umístěna v obydlí, ve kterém se má odsouzený zdržovat. Každá základnová stanice je spárována s jedním náramkem, a není tak možná změna s jiným náramkem. Tyto technologie spolu komunikují prostřednictvím rádiových vln RFID, a základna tak ví, zda je náramek v její přítomnosti. V případě manipulace s touto základnou, základna na tuto neoprávněnou manipulaci okamžitě upozorní.³⁸⁰

Zařízení PureTrack je de facto mobilní telefon s omezenými funkcemi. Jeho hlavní funkcí je komunikace mezi operátorem a monitorovanou osobou. Toto zařízení slouží v případech, kdy je zapotřebí navázat rychlou komunikaci. Například když systém nefunguje nebo když je podezření na porušování podmínek výkonu trestu. Komunikátor také obsahuje GPS, takže lze vidět, zda se nachází v blízkosti náramku či základové stanice.³⁸¹

Součástí zařízení PureTrack může být i zařízení, které je schopno měřit hladinu alkoholu. Zařízení nejdříve ověří, zda jde o odsouzeného, a poté odešle výsledek měření hladiny alkoholu.³⁸² Tyto kontroly pro odsouzené, kteří mají povinnost nepožívat alkohol, mohou být prováděny podle pevného harmonogramu nebo náhodně, přičemž spolehlivě lze negativní měření uznat, pokud má odsouzený více jak 0,2 promile.³⁸³

Oproti zařízení PureTrack existuje i zařízení PureProtect, které má chráněná osoba, tedy oběť trestného činu, ke které se nesmí odsouzený přibližovat.³⁸⁴ Toto zařízení umožňuje chráněné osobě komunikaci v případě ohrožení.³⁸⁵ Tento postup je hojně využíván v zahraničí, především v Jižní Americe. V Argentině dnes existuje mobilní aplikace, kterou mají oběti

³⁷⁸ *Reportér se pokoušel obelstít elektronický náramek pro domácí vězně* [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/vezen-domaci-vezeni-naramky-probacni-a-mediacni-sluzba-usti-nad-labem-artur-janousek-dohled.A180511_204403_domaci_evam

³⁷⁹ Tisková konference k zavedení elektronických náramků pro vězně do praxe ze dne 21. 9. 2018.

³⁸⁰ *Brožura se základními informacemi k elektronickému monitoringu uplatňovanému v České republice* [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/brozura/>, s. 6.

³⁸¹ Tisková konference k zavedení elektronických náramků pro vězně do praxe ze dne 21. 9. 2018.

³⁸² *Brožura se základními informacemi k elektronickému monitoringu uplatňovanému v České republice* [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/brozura/>, s. 8.

³⁸³ *Co umí náramky pro vězně? Sledují trasu pohybu a měří alkohol od 0,2 promile* [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2018/09/umi-naramky-vezne-sleduji-trasu-pohybu-meri-alkohol-od-02-promile/>

³⁸⁴ *Brožura se základními informacemi k elektronickému monitoringu uplatňovanému v České republice* [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/brozura/> s. 7.

³⁸⁵ Tamtéž.

restných činů, především domácího násilí. Tato aplikace má ikonu jiné aplikace, aby nebyla jednoduše vidět, a jedním stisknutím je možné pomocí ní kontaktovat jak policii, tak blízké osoby, které zároveň uvidí její polohu. Tento postup se ukázal dobrý i pro psychický stav obětí.³⁸⁶ Další možností ochrany obětí je také vytyčení oblastí, do kterých nesmí odsouzený vstupovat. V případě porušení na to náramek upozorní.³⁸⁷

Záznamy o pohybu odsouzeného během výkonu trestu zaznamenané během elektronické kontroly se uchovávají maximálně jeden rok od konce kontroly.³⁸⁸ Je to především z důvodu vyhodnocování, zda byly dodržovány stanovené omezení či povinnosti.³⁸⁹

³⁸⁶ Přednáška JUDr. Terezy Dleštkové Ph.D. „Elektronický monitoring z viktimologické perspektivy“ na konferenci „Ukládání trestů a jejich výkon“ právnické fakulty Univerzity Karlovy dne 4. června 2020.

³⁸⁷ *Co umí náramky pro vězně? Sledují trasu pohybu a měří alkohol od 0,2 promile* [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2018/09/umi-naramky-vezne-sleduji-trasu-pohybu-meri-alkohol-od-02-promile/>

³⁸⁸ Ustanovení § 334b odst. 2 tr. řádu.

³⁸⁹ DRAŠTÍK, Antonín; FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád, Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2017, s. 908.

6. Porovnání české a finské právní úpravy

Zatímco v České republice je možné uložit trest domácího vězení od roku 2010, ve Finsku je možné obdobný trest uložit až od 1. 11. 2011. Ten den nabyl účinnosti zákon č. 330/2011 *Laki valvontarangaistuksesta*, který tento trest upravuje. Laki znamená ve finštině zákon a valvontarangaistuksesta lze volně přeložit jako rozhodnutí o dozoru. V české právní úpravě je trest upraven v trestním zákoníku společně se všemi ostatními tresty a výkon a kontrola v trestním řádu. Ve finské úpravě je sice zakotven ve finském trestním zákoníku, ale hlavní právní úprava je ve zvláštním zákonu, ve kterém je jak hmotní, tak procesní úprava.³⁹⁰

Stejně jako v České republice, i ve Finsku je v systému trestů mezi trestem odnětí svobody a trestem obecně prospěšných prací, přičemž má především nahrazovat krátké tresty odnětí svobody.³⁹¹ Rozhodnutí o dozoru se může udělit maximálně na 6 měsíců, což je čtyřikrát kratší maximální délka trestu než je v české právní úpravě.³⁹² Rozhodnutí o dozoru má stejný cíl jako trest domácího vězení, a to udržení sociálních a pracovních vazeb pachatele.

Při rozhodování, zda tento typ trestu uložit, soud zkoumá povahu a závažnost trestného činu stejně jako předchozí trestnou činnost pachatele.³⁹³ Přihlíží se také k tomu, zda obydlí pachatele umožňuje tento trest vykonat.³⁹⁴ Další podmínkou, která musí být splněna, aby mohl být trest dohlížení uložen, je souhlas pachatele a ostatních osob, které s ním sdílí obydlí.³⁹⁵ V české právní úpravě sice je vyžadován slib pachatele, který slouží jako jeho stanovisko, ale souhlas ostatních osob vyžadován není. To vyplývá ze skutečnosti, že obydlí, kde se bude trest vykonávat, se stanovuje až ve vykonávacím řízení.³⁹⁶

Odsouzený během výkonu trestu musí dodržovat stanovený plán, ve kterém je stanoven jeho denní program. Ten se může skládat z práce, vzdělávání, rehabilitace, různých programů nebo z jiné činnosti podporující situaci odsouzeného. V ostatních případech je odsouzený povinen

³⁹⁰ *Monitoring sentence* [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: https://www.rikosseuraamus.fi/en/index/sentences/communitysanctions/monitoringsentence.html?fbclid=IwAR1MAvb4lQcD6PK_HYsrW41qFoylsDZeF1AduuREGSVEKBEGPSrXMDq2bJc

³⁹¹ Tamtéž.

³⁹² Rikoslaki 889/39 § 11a 6 Luku.

³⁹³ *Monitoring sentence* [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: https://www.rikosseuraamus.fi/en/index/sentences/communitysanctions/monitoringsentence.html?fbclid=IwAR1MAvb4lQcD6PK_HYsrW41qFoylsDZeF1AduuREGSVEKBEGPSrXMDq2bJc

³⁹⁴ Laki valvontarangaistuksesta 330/2011 § 7.

³⁹⁵ Rikoslaki 889/39 § 11a 6 Luku.

³⁹⁶ Srovnání kapitola č. 2.1.4. Podmínka písemného slibu.

zdržovat se ve stanoveném obydlí.³⁹⁷ V plánu je stanoven přesný čas, kdy musí být odsouzený v obydlí, stejně jako čas, kdy má možnost vyřídit si své osobní záležitosti.³⁹⁸ Plán se může měnit, pokud dojde k závažným změnám, kvůli kterým by nebylo možné stanovený plán vykonat.³⁹⁹

Během výkonu trestu mají odsouzení také zakázáno požívat jakékoliv návykové látky. Na to je dohlíženo neohlášenými namátkovými kontrolami.⁴⁰⁰ Kromě namátkových kontrol je odsouzený také kontrolován elektronickým monitoringem. Kontrolní náramek může mít kromě kotníku připevněn i na zápěstí či okolo pasů.⁴⁰¹ Stejně jako v české právní úpravě v případě souvislého či vážného porušení výkonu trestu trest může být přeměněn na trest odnětí svobody.⁴⁰²

Obecně lze uvést, že se česká a finská úprava trestu domácího vězení nijak podstatně neliší. Smysl i postavení trestu jsou totožné. Rozdíl lze nalézt v maximální délce trestu. Maximální délka 6 měsíců, která je ve Finsku, nedává soudcům moc velké pole rozhodování. V České republice se nejčastěji ukládá trest domácího vězení na 12 měsíců, což je dvojnásobek maximální délky ve Finsku.⁴⁰³ Také průměrná délka odsouzení je ve Finsku pouze necelé 3 měsíce,⁴⁰⁴ zatímco v České republice dosahuje průměrná délka trestu domácího vězení 9 měsíců.⁴⁰⁵ Důvodem těchto rozdílů je nejspíše skutečnost, že ve Finsku má být rozhodnutí o dohledu udělováno u méně závažných trestních činů než v České republice.⁴⁰⁶

Další rozdíl lze spatřovat v nutnosti souhlasu s trestem ostatních osob sídlících stejné obydlí s pachatelem. Tato skutečnost určitě může přispět k lepšímu výkonu trestu a méně budou

³⁹⁷ *Monitoring sentence* [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z:

https://www.rikosseuraamus.fi/en/index/sentences/communitysanctions/monitoringsentence.html?fbclid=IwAR1MAvb4lQcD6PK_HYsrW41qFoy1sDZeF1AduuREGSVEKBEGPSrXMDq2bJc

³⁹⁸ Laki valvontarangaistuksesta 330/2011 § 9.

³⁹⁹ Laki valvontarangaistuksesta 330/2011 § 10.

⁴⁰⁰ *Monitoring sentence* [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z:

https://www.rikosseuraamus.fi/en/index/sentences/communitysanctions/monitoringsentence.html?fbclid=IwAR1MAvb4lQcD6PK_HYsrW41qFoy1sDZeF1AduuREGSVEKBEGPSrXMDq2bJc

⁴⁰¹ Laki valvontarangaistuksesta 330/2011 § 6.

⁴⁰² *Monitoring sentence* [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z:

https://www.rikosseuraamus.fi/en/index/sentences/communitysanctions/monitoringsentence.html?fbclid=IwAR1MAvb4lQcD6PK_HYsrW41qFoy1sDZeF1AduuREGSVEKBEGPSrXMDq2bJc

⁴⁰³ Statisticky obdržené od Probační a mediační služby.

⁴⁰⁴ *Four per cent more imprisonments sentenced than one year ago* [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z:

http://www.stat.fi/til/syyttr/2018/syyttr_2018_2019-09-26_tie_001_en.html?fbclid=IwAR1LqzuyJEHLUiI2S_63YOzvWT7tWLLn9fc5cZ1oX14vp3y1EzUeqhkdIhU

⁴⁰⁵ Statisticky obdržené od Probační a mediační služby.

⁴⁰⁶ *Monitoring sentence* [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z:

https://www.rikosseuraamus.fi/en/index/sentences/communitysanctions/monitoringsentence.html?fbclid=IwAR1MAvb4lQcD6PK_HYsrW41qFoy1sDZeF1AduuREGSVEKBEGPSrXMDq2bJc

nastávat situace, kdy trest nepůjde vykonat. V České republice by ideálně měl stanoviska těchto osob porádit probační úředník a poskytnout je soudu ještě před rozhodnutím o nařízení trestu domácího vězení, avšak soud si často zprávu probačního úředníka nevyžádá.

Zvláštností finské právní úpravy je povinnost neužívat během výkonu trestu návykové látky. I když tuto povinnost může udělit soudce i v České republice,⁴⁰⁷ neplatí to obecně pro všechny odsouzené. Veliká výhoda české kontroly výkonu trestu je v možnosti dálkového testu na návykové látky pomocí kontrolních zařízení, zatímco ve Finsku probíhá kontrola pouze osobně, což je mnohem komplikovanější a náročnější.

Co mají ale oba státy stejné, je skutečnost, že trest domácího vězení, respektive rozhodnutí o dohledu se v praxi příliš nevyužívá. V roce 2018 bylo ve Finsku uděleno pouze 144 rozhodnutí o dohledu.⁴⁰⁸ V České republice byl počet podobný, jednalo se o 195 případů.⁴⁰⁹

⁴⁰⁷ Ustanovení § 60 odst. 5 tr. zák.

⁴⁰⁸ *Four per cent more imprisonments sentenced than one year ago* [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: http://www.stat.fi/til/syyttr/2018/syyttr_2018_2019-09-26_tie_001_en.html?fbclid=IwAR1LqzuyJEHLUiI2S_63YOzvWT7tWLLn9fc5cZ1oX14vp3y1EzUeqhkDlhU.

⁴⁰⁹ *Statistiky* [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: <https://www.justice.cz/web/msp/statistiky2>.

Závěr

Trest domácího vězení rozhodně poskytuje soudům vhodnou alternativu k trestu odnětí svobody. Tato práce analyzovala trest domácího vězení od jeho právního ukotvení po jeho výkon a kontrolu a snažila se najít příčiny jeho nevyužití v praxi.

Nejprve práce poukázala na fakt, že vzhledem k přeplněnosti českých věznic a vzhledem k počtu vězňů v České republice je jednou z možností užívání alternativních trestů včetně trestu domácího vězení. Jejich výhoda nespočívá jen ve snížení počtu vězňů. Další nespornou výhodou je i udržení odsouzeného v jeho přirozeném prostředí a nezpřetrhání společenských a sociálních vazeb. Poslední výhodou je i značná ekonomická úspora.

V trestním zákoníku je trest domácího vězení ukotven v § 60 tr. zák. Podle této práce se zdá, že dnešní úprava neobsahuje větší počet nedostatků. Je možné podotknout, že zákonodárce mohl stanovit minimální dobu, po kterou se musí odsouzený zdržovat během výkonu trestu v obydlí. Nejde však o zásadní nedostatek, jelikož o této hranici rozhoduje v konkrétním případě vždy soud.

Naopak problematická je absence nevedení řádného života jako důvodu pro přeměnu trestu domácího vězení na trest odnětí svobody. I přesto, že se v literatuře názory neshodovaly, je zřejmé, že v případě nevedení řádného života by trest opravdu nebyl přeměněn. Tato skutečnost podlamuje důvěru veřejnosti v alternativní tresty a je možné, že případná změna této úpravy by mohla zlepšit postavení trestu v očích soudců.

Velkým problémem při ukládání trestu domácího vězení je nespolupráce soudce s Probační a mediační službou. I přesto, že je pro soudce výhodné, a v některých případech je to i povinné, mít zprávu probačního úředníka, která popisuje prostředí pachatele a zda má tento trest naději na úspěšné vykonání, soudci ji ve většině případů nemají. Navíc v případech, kdy soudce při rozhodování o trestu zprávu měl, je úspěšnost vykonání trestu daleko vyšší. Proto by bylo vhodné, kdyby v budoucnu soudci daleko častěji využívali této služby.

Hlavním problémem, který způsobuje nedůvěru veřejnosti a soudců v trest domácího vězení, je nedostatečná kontrola. Do zavedení elektronického kontrolního systému byla kontrola opravdu na špatné úrovni, ale po zavedení je značně vylepšena a je na vysoké úrovni. Přesto se užívání tohoto trestu nezvyšuje, a je tak nejspíše potřeba především čas a zlepšování povědomí veřejnosti o tomto trestu.

Zdrojů bylo o trestu domácího vězení dostatek. Překvapivé byly občasné chyby ve velkých komentářích k zákonům. Méně literatury bylo k elektronickému kontrolnímu systému, který byl zaveden relativně nedávno. Zde posloužily především internetové zdroje. Hodně užitečnou se ukázala být konference o ukládání trestů a jejich výkonu právnické fakulty Univerzity Karlovy, která poskytla pohled do současnosti.

Obecně je trest domácího vězení zavedením elektronického kontrolního systému dnes již opravdu kvalitní alternativou pro méně závažné trestné činy. Je proto opravdu škoda, že trest není více rozšířen, a lze jen doufat, že tomu tak v budoucnu nastane.

Seznam použitých zkratek

LZPS	usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky č. 2/1993 Sb., ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.
tr. řád	zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů
tr. zák.	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

- BOLEDOVIČOVÁ, Lucie. *Podmínky uložení českého trestu domácího vězení a anglického curfew requirement*. Trestněprávní revue. 2013, č. 3.
- DRAŠTÍK, Antonín; FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád, Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2017, ISBN 978-80-7552-600-7.
- DRAŠTÍK, Antonín; FREMR, Robert; DURDÍK, Tomáš; RŮŽIČKA, Miroslav; SOTOLÁŘ, Alexander a kol. *Trestní zákoník, Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, ISBN 978-80-7478-790-4.
- HULMÁKOVÁ, Jana. *K možnostem a limitům rozvoje vybraných alternativních způsobů výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody v České republice*. Trestněprávní revue. 2017, č. 10.
- CHMELÍK, Jan. *Trestní právo hmotné. Obecná část*. Praha: Linde Praha, 2009, ISBN 978-80-7201-785-0.
- JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, ISBN 978-80-7502-236-3.
- KURSOVÁ, Jana. *Právní úprava domácího vězení v České republice a Anglii*. Státní zastupitelství. 2015, č. 4.
- KYSELA, Karel, VOLEVECKÝ, Petr. *Trest domácího vězení*. Trestní právo. 2011, č. 7–8.
- LATA, Jan. *Účel a smysl trestu*. Praha: LexisNexis CZ, 2007, ISBN 978-80-86920-24-5.
- MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ, ed. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. 2. vydání. Praha: Portál, 2010, ISBN 978-80-7367-818-0.
- MORKOVIN, Ondřej. *Přeměna trestu odnětí svobody v trest domácího vězení*. Trestněprávní revue. 2016, č. 6.
- MORKOVIN, Ondřej. *Přeměna peněžitého trestu po novele č. 390/2012 Sb. (Lze přeměnit peněžitý trest na náhradní trest odnětí svobody bezprostředně, aniž by byla nejdříve využita jedna z alternativ podle § 69 odst. 2 TrZ?)*. Trestněprávní revue. 2014, č. 11–12.
- NAVRÁTILOVÁ, Jana. *Trest domácího vězení*. Bulletin advokacie. 2009, č. 10.
- NOVÁKOVÁ, Marcela. *Trest domácího vězení po novele č. 390/2012 Sb.* Časopis pro právní vědu a praxi. 2014, č. 4.
- ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád I, II, III*. 7. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013, ISBN 978-80-7400-465-0.
- ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, ISBN 978-80-7400-428-5.
- ŠÁMAL, Pavel, PŮRY, František, RIZMAN, Stanislav. *Trestní zákon*. 6. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2004, ISBN 978-80-7179-547-6.
- ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014.

ŠČERBA, Filip. *Trest domácího vězení po novele č. 330/2011 Sb.* Trestněprávní revue. 2012, č. 1.

ŠTERN, Pavel, OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka a Dagmar DOUBRAVOVÁ, ed. *Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů.* Praha: Portál, 2010, ISBN 978-80-7367-757-2.

VICHEREK, Roman. *Přeměna peněžitého trestu.* Trestněprávní revue. 2017, č. 1.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

141 [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/141-7/>

Brožura se základními informacemi k elektronickému monitoringu uplatňovanému v České republice [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/brozura/>

Co umí náramky pro vězně? Sledují trasu pohybu a měří alkohol od 0,2 promile [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2018/09/umi-naramky-vezne-sleduji-trasu-pohybu-meri-alkohol-od-02-promile/>

Elektronické náramky jsou v ostrém provozu [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/elektronicke-naramky-jsou-v-ostrem-provozu/>

Elektronický náramek zatím hlídal 304 lidí, především muže [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/elektronicky-naramek-zatim-hlidal-304-lidi-predevsim-muze/>

Four per cent more imprisonments sentenced than one year ago [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: http://www.stat.fi/til/syyttr/2018/syyttr_2018_2019-09-26_tie_001_en.html?fbclid=IwAR1LqzuyJEHLUi2S_63YOzvWT7tWLLn9fc5cZ1oX14vp3y1EzUeqhKDlhU

Ministerstvo spravedlnosti znovu vybralo vítěze tendru na náramky [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/aktuality-clanky/ministerstvo-spravedlnosti-znovu-vybralo-viteze-tendru-na-naramky/>

Monitoring sentence [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: https://www.rikosseuraamus.fi/en/index/sentences/communitysanctions/monitoringsentence.html?fbclid=IwAR1MAvb4lQcD6PK_HYsrW4lqFoy1sDZeF1AduuREGSVEKBEgP_SrXMDq2bJc

Náramky pro domácí vězení na dohled: výběrové řízení má svého vítěze [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/aktuality-clanky/naramky-pro-domaci-vezeni-na-dohled-vyberove-rizeni-ma-sveho-viteze/>

Představitelé Probační a mediální služby. Probační a mediální služba České republiky [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/vedeni-sluzby/>

Reportér se pokoušel obelstít elektronický náramek pro domácí vězně [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/vezen-domaci-vezeni-naramky-probacni-a-mediacni-sluzba-usti-nad-labem-artur-janousek-dohled.A180511_204403_domaci_evam

Statistiky [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: <https://www.justice.cz/web/msp/statistiky2>

The Fate of Pablo Escobar's Private, Luxury Prison [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: <https://www.insidehook.com/article/history/the-fate-of-pablo-escobars-private-luxury-prison>

Výběrové řízení na tzv. náramky hladce pokračuje: pět dodavatelů podalo své nabídky [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/aktuality-clanky/vyberove-rizeni-na-tzv-naramky-hladce-pokracuje-pet-dodavatelu-podalo-sve-nabidky/>

3. Seznam použitých právních předpisů

Laki valvontarangaistuksesta 330/2011

Rikoslaki 889/39 Luku

Statuta Probační a mediační služby ČR

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

Vyhláška č. 456/2009 Sb., o kontrole výkonu trestu domácího vězení

Vyhláška č. 458/2009 Sb., kterou se stanoví denní sazba připadající na náklady spojené s výkonem trestu domácího vězení a využitím elektronického kontrolního systému a způsob jejich úhrady

Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě.

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů

Zákon č. 300/2005 Z.z. Trestný zákon

4. Seznam použité judikatury

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 28. 5. 2013, sp. zn. 3 Nt 15/2013.

5. Seznam ostatních zdrojů

Přednáška PhDr. Andrei Matouškové *„Jak funguje naše probace aneb kdo od ní co očekáváme“* na konferenci *„Ukládání trestů a jejich výkon“* právnické fakulty Univerzity Karlovy dne 4. června 2020.

Přednáška JUDr. Jany Hulmákové, Ph.D. *„Aktuální poznatky z výzkumu IKSP k ukládání trestů“* na konferenci *„Ukládání trestů a jejich výkon“* právnické fakulty Univerzity Karlovy dne 4. června 2020.

Přednáška JUDr. Pavla Zemana *„Vězení pohledem nejvyššího státního zastupitelství“* na konferenci *„Ukládání trestů a jejich výkon“* právnické fakulty Univerzity Karlovy dne 4. června 2020.

Přednáška PhDr. Petra Dohnala *„Aktuální poznatky o výkonu trestu z pohledu generálního ředitele VSČR“* na konferenci *„Ukládání trestů a jejich výkon“* právnické fakulty Univerzity Karlovy dne 4. června 2020.

Přednáška JUDr. Terezy Dleštíkové Ph.D. „*Elektronický monitoring z viktimologické perspektivy*“ na konferenci „*Ukládání trestů a jejich výkon*“ právnické fakulty Univerzity Karlovy dne 4. června 2020.

Statistiky obdržené od Probační a mediační služby.

Tisková konference k zavedení elektronických náramků pro vězně do praxe ze dne 21. 9. 2018.

Úřad vlády: Důvodová zpráva k § 60 zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, č. 40/2009 Dz.

Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 330/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, č. 330/2011 Dz.

Trest domácího vězení, jeho výkon a kontrola

Abstrakt

Tato práce se zabývá trestem domácího vězení. Popisuje právní úpravu tohoto trestu, dále zhodnocuje praxi a upozorňuje na nedostatky.

Práce nejdříve vymezuje český systém trestů ukládaných za trestné činy a popisuje, jaké je postavení trestu domácího vězení v tomto systému a jaký je jeho vztah k ostatním trestům. Práce dále rozebírá hmotněprávní úpravu trestu domácího vězení v trestním zákoníku, vysvětluje nejasnosti v úpravě a snaží se doporučit změny, které by mohly této úpravě prospět.

Poté práce řeší právní úpravu přeměny trestu domácího vězení na trest odnětí svobody, která nastává při porušení výkonu trestu domácího vězení. Kromě toho se také zaobírá právní úpravou přeměn ostatních trestů na trest domácího vězení, upozorňuje na její nedostatky a navrhuje změny.

Kromě hmotněprávní úpravy popisuje práce i výkon trestu domácího vězení a všechny s tím související případy, kdy trest domácího vězení nelze vykonávat.

Dále práce popisuje dva způsoby, kterými se trest domácího vězení kontroluje. Nejdříve charakterizuje funkci a činnost Probační a mediační služby v České republice a konkrétně pak u kontroly trestu domácího vězení. Dále rekapituluje cestu k elektronickému kontrolnímu systému a také popisuje jeho vlastnosti, funkce a využití.

Na závěr práce srovnává českou a finskou právní úpravu. Poukazuje na rozdíly mezi oběma úpravami a hodnotí kvalitu obou právních úprav.

Práce se dělí na 6 kapitol a jejím hlavním cílem je zhodnotit a v případě potřeby navrhnout změnu právní úpravy. Kromě toho také poukazuje na nedostatky v praxi, hledá důvody jejich opakování a nastiňuje, jakým způsobem by jim šlo v budoucnu předcházet.

Kromě právní úpravy, literatury a dalších zdrojů vychází tato práce ze statistik o trestu domácího vězení poskytnutých především Probační a mediační službou, které fungují jako faktický podklad k závěrům, proč se trest domácího vězení v praxi příliš často neukládá.

Klíčová slova:

Trest domácího vězení, elektronický kontrolní systém, alternativní tresty

Punishment of house arrest, its execution and control

Abstract

This thesis deals with the punishment of house arrest. It describes the legal regulation of this punishment, further evaluates the practice and draws attention to the shortcomings.

The thesis first defines the Czech system of punishments imposed for criminal offenses and describes the position of the punishment of house arrest in this system and its relationship to other punishments. The thesis further analyzes the substantive legislation of the punishment of house arrest in the Criminal Code, explains the ambiguities in the regulation and tries to recommend changes that could benefit this regulation.

Moreover, the thesis deals with the legal regulation of the conversion of a punishment of house arrest sentence into a custodial sentence, which occurs when the execution of the punishment of house arrest sentence is violated. In addition, it deals with the legal regulation of the conversion of other punishments into the punishment of house arrest, draws attention to its shortcomings and proposes changes.

In addition to the substantive legislation, the work also describes the execution of punishment of house arrest and all related cases where the punishment of house arrest cannot be executed.

Furthermore, in this work, two ways of control of the house arrest punishment are described. Firstly, the function and activities of the Probation and Mediation Service in the Czech Republic are defined, as well as its role in the control of house arrest. This thesis also recapitulates the path to the electronic control system and describes its properties, functions and uses.

At the end the thesis the Czech and Finnish legislation are compared. The differences between the two regulations are identified and the quality of both legal regulations is evaluated.

The thesis is divided into 6 chapters. The main aim is to evaluate and, if necessary, propose changes in the legislation. In addition, it also identifies the shortcomings in practice, looks for reasons for their recurrence and outlines how they could be prevented in the future.

In addition to legislation, literature and other sources, this work is based on statistics on the punishment of house arrest provided primarily by the Probation and Mediation Service,

which act as a factual basis for concluding why house arrest is not imposed very often in practice.

Key words

Punishment of house arrest, electronic control system, alternative sentencing